

MELETEMATA PESCHITTHONIANA.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS
AUCTORITATE

IN

ALMA LITTERARUM UNIVERSITATE VIADRINA

AD

SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

RITE CAPESSENDOS

DIE XXX. MENSIS MARTII MDCCCLIX

H. L. Q. C.

CONTRA ADVERSARIOS
H. SELIGSOHN, PHILOS. DR.
J. SELIGMANN, PHILOS. CAND.
B. SZOLD, PHILOS. CAND.

PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

JOSEPHUS PERLES,
HUNGARUS.

VRATISLAVIAE,
TYPIS GRASSII, BARTHII ET SOCII (W. FRIEDRICH).

DUUMVIRIS

DOCTISSIMIS, ILLUSTRISSIMIS,

SUMME VENERANDIS

GEORGIO HENRICO BERNSTEIN,

THEOL. ET PHILOS. DOCTORI, LITTERARUM ORIENTALIUM IN UNIVERSITATE VRATISLAVIENSI PROFESSORI PUBLICO ORDINARIO,

ZACH. FRANKEL,

PHILOS. DOCTORI,

SEMINARII JUDAICO-THEOLOGICI FRAENCKELIANI DIRECTORI,

PRAECEPTORIBUS DILECTISSIMIS.

Linguarum antiquiorum nulla fere tam multae Veteris Testamenti conversiones exstant, quam Syriaca. Ad exemplar enim Hebraeum antiquissima et maximi facienda: Peschittho (simplex, Vulgata?) se applicavit, neque tamen ea, quam frequentes difficultates desiderant, diligentia et cura a viris doctis hactenus est tractata. Plures praeter eam e Graeco in Syriacum sermonem conversiones temporibus tum antiquioribus tum recentioribus (si quidem cum illa comparaveris) exortae sunt, quae aut ad ipsum exemplar graecum redeunt, aut prius confectas versiones sequuntur et emendant. Ex hoc genere est Syro-Hexaplaris Pauli, quem Tela episcopum habuit, versio Jacobi Edesseni, Mar Abbae, Simeonis Abbatis et versio Psalmorum Karkaphensis. Atque etiam ex Syriaco in alios sermones conversum est verbi causa in Arabum et Armeniorum [a]). Aliae versiones diligentissime a viris doctis pertractatae sunt, et iis quidem, quorum in historicis et criticis eminet judicium, quales sunt Luzzato, Frankel, Zunz et alii, a quibus nova de LXX. et Targumim profecta est doctrina. Syriacae tantum restant versiones et praecipue Peschittho, cui parum curae impensum sit in libris, quos scripserunt Dathe, Credner, Hirzel et alii, neque quae in his libris reperias, cum ea, quae nunc in litterarum doctrina valet, congruunt ratione. Saeculo nostro ad Peschittho explicandam accesserunt Wiseman Anglus congesta tantum materia, quam aliis tractandam reliquit et novissimis temporibus Wichelhaus, qui oblata opportunitate plura contulit, quae ad Peschittho

---

a) cfr. de Wette introd. in V. T. ed. VII a. p. 81 et 92.

illustrandam valent. Attamen illi viri, quos dixi, omnes summis tantum quasi labris rem attigerunt, in quam accuratius inquirendum et sententiarum ipsarum connexu judicium firmandum erat. Etenim ratione perversa utuntur, qua saeculo praeterlapso omnibus locis, quibus verborum quorundam vel omissione vel additamento ejus, qui converterat, se prodebat judicium exegeticum, variae cujusdam lectionis vestigia quaerebantur. — Operae igitur pretium visum est, totius Veteris Testamenti Peschittho diligenter perlegere et eam cum ceteris conversionibus comparare, ipse ut de hujus conversionis antiquitate, origine, auctoribus et indole judicium facerem. Atque hac ratione quae scripsi orta sunt, quamquam exceptis illis, quae de Peschittho indole in universum disputavi, in uno Pentateucho versantur. Quae de reliquis V. T—i libris cognovi, alio loco publici juris facere consilium est.

Sed antequam ad rem ipsam accedo, praeceptoribus dilectissimis Bernstein professori illustrissimo et Graetz viro doctissimo, quam maximam refero gratiam, qui duumviri summa cum liberalitate librorum Syriacorum rarissimorum, quos habet alter, pretiosissimos, alter fragmenti a Calvary, quocum familiarissime usus est, post mortem relicti mihi fecerunt copiam.

I.

De Peschittho versionis origine ab antiquiorum temporum scriptoribus perpauca tantum et parum certa traduntur. Patres ecclesiastici inde ab anno centesimo Syrum quendam (ὁ Σύρος) nominant, utrum Pesch. auctorem an alium, incertum est. Antiquissimus, qui Syriacam versionem novit, de quo hactenus compertum habemus, est Melito Sardensis, saeculo Christianorum secundo, qui Scholio ad Gen. 22, 13 exstante Syrum commemorat: *Κατεχόμενος τῶν κεράτων ὁ Σύρος καὶ ὁ Ἑβραῖος κρεμάμενός φησιν κτλ* [a]). Genesin in idioma Syriacum translatam fuisse, Augustini quoque aureo attigit (de civitate Dei 15, 13). Sequitur Hieronymus, qui in epitaphio Paulae ad Eustochium ep. 27 scribit: „Hebraico, Graeco, Latino Syroque sermone Psalmi in ordine personabant" [b]). Chrysostomus (tom. I. in Joannem) dogmata divina a Syris, Aegyptiis, Indis, Persis, Aethiopibus in ipsorum linguas translata esse narrat; Ambrosius ad vocem מְרַחֶפֶת dicit l. I. c. 8: „denique Syrus, qui Hebraeo vicinus est et in sermone consonat et in plerisque congruit, sic habet: et spiritus Det fovebat aquas." Commemoratur ὁ Σύρος etiam a Basilio M. (Hom. 2 in Hexaëm.), a Theodoreto, Eusebio Caesareensi, Diodoro Tarsensi, Eusebio Emeseno, (cfr. Origenis Hexapl. ed. Montef.) saepissime vero ab Antiochensis scholae discipulis, quorum praeceptores habentur Lucianus et Dorotheus [c]).

---

a) Legitur Melitonis fragmentum in scholiis editioni Romanae *τῶν* LXX. annexis.

b) cfr. Hieronymi praef. in Jobum.

c) cfr. Joann. Wichelhaus de N. T—i versione syriaca quam Peschito vocant, libri quatuor p. 63—68. — De Syro uberuis disputavi in annotatione I.

1*

Maximi momenti haud dubie Ephraemii Syri testimonium est, qui in commentariis ad V. T. libros scripto contextum quendam Syriacum sequitur, quem ipsi Ephraemo critici nonnulli perperam tribuunt, sed haud dubie pro Pesch. versione habendus est. Ephraemus versionem appellat ܡܦܩܬܢ id est nostram editionem = תרגום דידן (babli Kiddushin 49 a) [cfr. Ephr. Syr. ad I. Sam. 24, 4, opp. I, 380: ܥܒܪܝܐ ܘܕܒܟܬܒ ܕܫܒܥܝܢ ܗܘ ܡܦܩܬܢ ܐܡܪ ܘܩܪܝ ܐܟ] et discernit eam a ܡܦܩܢܘܬܐ ܝܘܢܝܬܐ (Eph. S. ad Zach. 3, 9, 10) sive ܕܝܘܢܝܐ ܝܘܢܝܬܐ (ad Gen. 1, 2; opp. I, 166), denique ab ܥܒܪܝܐ et ܣܘܪܝܐ [a]). — Distat Ephr. ab illo tempore, quo Pesch. confecta est, tanto temporis intervallo, ut plures illius voces ab ipso non intelligantur [b]) et persaepe lectoribus explicatur, adhibitis aliis tunc temporis usitatoribus [c]). Ejus Pesch. multis locis cum LXX. congruit et antiquae et genuinae versionis vestigia exhibet, quae in nostris editionibus valde corruptis oblitterata sunt.

Utrum Pesch. in libris Talmudicis commemoretur, difficilis est quaestio. Locum talmudicum jer. Megilla c. I. hal. 11: בורגני אחד בידא להם ארמית מתוך יונית ad Pesch. spectare an ad aliam quandam versionem, in medio relinquo [d]). Alii duo loci Josephi et Genesis Rabba, quibus Pesch. vestigia inesse videntur, infra tractabuntur.

Primus Pesch. versionem hoc ipso nomine commemoravit ed de ejus origine uberius disputavit Bar-Hebraeus, qui Abul-Pharagius dicebatur et in libro „historia Dynastiarum" (ed. Pococke p. 100) sequentia de versionibus syriacis tradit: „Atque ea est versio LXX., quam amplectuntur docti nostri, estque eadem, quae in manibus Romanorum est, ceterarumque Christianarum sectarum exceptis Syris et praesertim Orientalibus, siquidem eorum exemplar, quod simplex vocant, quod in

---

a) ܣܘܪܝܐ ab Ephraemo memoratur ad I. Regg. 14, 3. (opp. I, 480); Amos 6, 1 (opp. II, 263); Zach. 11, 15 (opp. II, 293); Jonas 3, 4 (Assemani bibl. orient. I, 70). Locos, quibus ܥܒܪܝܐ ab Ephraemo allegatur, exscripsi in ann. II.

b) cfr. Ephr. S. comment. in Daniel. 8, 2 (opp. II, 217) ܐܘܠܝ ܢܗܪܐ ܗ̄ ܟܠ ܐܘܪܐ ܕܩܢܐ ܘܐܣܝܪܐ ܐܡܪܝ ܐܘܠܝ ܢܗܪܐ ... ܐܣܩܘܪܐ.

c) Exempla reperies in annot. III.

d) In Midrasch Esther contra c. IV. sub finem ad Esther I, 22 legitur: בורגני אמר בררו להון לשון רומי בלשון יוני

ejus versione elegantiae ratio habita non sit, consentit cum exemplari Judaeorum, Occidentales autem duas habent versiones, Simplicem, quae ex Hebraico in Syriacum translata est, post adventum Christi tempore Addaei Apostoli, vel ut alii dicunt, tempore Salomonis, filii Davidis et Hiram domini Tyri, et LXX. virorum e Graeco in Syriacum traductam, longo post adventum Christi intervallo" [a]). — Parum hic huic versioni auctoritatis tribuit, vocat enim eam „fundamentum quassatum" (ܙܝܥܬܐ ܫܬܐܣܬܐ) [b]), appellat „rudem" (ܗܕܝܘܛܐ) et praefert ei LXX. tanquam „accuratam" (ܚܬܝܬܐ). Studio re vera frivolo singulos locos proponit, quibus in eam, quae illi probatur, grammaticam doctrinam peccatum est, quique sententiam minus apte quam LXX. reddant [c]).

Post Bar-Hebraeum major Peschittho versionis notia. Quin etiam apud Nachmanidem (R. Moyses b. Nachman), Bar-Hebraei aequa-

---

[a]) فان نسختهم المسماة بسيطة (لترك البلاغة فى نقلها) تطابق نسخة اليهود واما المغاربة فلهم النقلان البسيطة المنقول من العبرانى الى السريانى الخ Cfr. dictum Moysis Barcepha (inclaruit circa finem saec. IXi) in libro „de Paradiso commentarius ad Ignatium p. I. c. 28 (in Assem. bibl. orient. II, 130)": Sciendum est, V. Testamentum pluribus tralationibus ex Hebraco in Graecam linguam esse conversum; syriace vero duabus interpretationibus reddi, altera quidem ex ipso Hebraeo, altera vero e Graeco profecta.

[b]) in praef. ad „Horreum mysteriorum".

[c]) Cfr. Bar-Hebr. ad Psalm. IV, 5 (apud Wiseman horae syriacae I, 106): ܐܡܪܘ ܒܠܒܝܟܘܢ ..... ܘܐܦ ܩܢܘܢܐ ܓܪܡܛܝܩܝܐ ܒܠܒܘܬܟܘܢ ܐܡܪ ܗܘܐ ܕܐܡܪܝܢ: ܠܒܘܬܐ ܘܠܐ ܠܒܐ. ܘܗܕܐ ܚܕܐ ܡܢ ܣܗܕܘܬܐ ܕܠܐ ܡܦܩܬܐ ܕܦܫܝܛܬܐ ܗܕܐ „dictis in cordibus vestris (blebaicun)... at ex regula grammatica „blebawothcun" efferri debebat; nam „lebawotho" dicimus, non vero „lebe"; et hoc unum ex testimoniis ad probandam inelegantiam versionis istius Simplicis". — Quin etiam in Grammatica sua c. 4 sect. 6 separatim de Peschittho loquitur, loco qui inscriptus est: ܥܠܘܗܝ ܕܡܦܩܬܐ ܡܚܬܬܬܐ ܗܝ ܕܝܠܗ ܦܫܝܛܬܐ ܣܘܪܝܝܬܐ (in Asseman. bibl. orient. II, 281) gravia ei in grammatices leges peccata insimulans et LXX. laudibus cumulans.

lem, Judaeorum clarissimum doctorem locos ex Apocryph. Syriaca versione citatos invenimus [a]).

Ex his, quae dixi, sequitur, Pesch. versionem saeculo Christianorum secundo non esse posteriorem, quanquam non curamus, quas ad celebrandam „beatam“ Pesch. (ܦܫܝܛܬܐ = ܦܫ̄; cfr. Wiseman hor. syr. I, 158 et 223—224) Syri finxerunt fabulas, ejus originem usque ad Salomonis aetatem referentes. Sufficinnt nobis, quae a Jacobo Edessaeo [b]) narrantur, ab Abgaro, Edessae rege et Addaeo sive Thaddaeo apostolo missos esse interpretes in Palaestinam, qui sacros libros ibi converterent. — Quae narratio quamquam fabulosa videri potest et ad similitudinem fabulosae, quae LXX. versioni tribuitur, originis concinnata, tamen si accuratius in eam inquirimus et quae cum ea conciliari possunt, argumenta aliunde petita consideramus, ad veritatem proxime accedit et ita quidem, ut ex ea non solum hoc intelligatur, ad Pesch. versionem conficiendam Palaestinenses quaedam contulisse, sed etiam vera ad fidem historicam expressa narratio elici possit.

Ante omnia quaerimus, quisnam fuerit Abgarus ille rex. Plures fuisse Abgaros constat, et commune hoc nomen fuisse omnium, qui Edessae fuerunt, regum, quale Pharao Aegyptiorum et Antiochus Sy-

---

a) Cfr., quae de hac re in universum dixi in dissertatione praemio ornata de vita et scriptis Nachmanidis, quae inest Frankelii libellis menstruis VII, 147. Accedit, quod e loci a Nachmanide citati plane cum syriaca interpretatione (Sapient. VII, 5—8 et 17—21, Judith I, 7—8, 11) congruunt et quae libro Sapientiae: „חוכמתא רבתא דשלמה“ et Judith libro: „מגלת שושן“ nomina imponuntur e Syriaca interpretatione petita sunt. Prior enim liber Syri est: ܚܟܡܬܐ ܪܒܬܐ ܕܫܠܝܡܘܢ. Quod ad nomen alterum attinet, conjectura, quam in libro Kerem Chemed VI, 256—259 Rapaportius fecit, Nachmanidem ideo librum Judith vocabulis מגלת שושן nominare, quod hic liber cum Susanna libro uno volumine conjunctum fuerit, confirmatur ea, quam Judith liber epigraphen exhibet: ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܕܢܫܐ ܐܣܬܝܪ܆ ܘܝܗܘܕܝܬ ܘܫܘܫܢ ܘܫܠܡ.

b) apud Bar-Hebraeum in commentario ad X. Psalmum: ܡܦܩܩܬܐ ܗܘܝ ܕܐܬܦܫܩܘ ܒܝܘ ܐܒܓܪ ܡܠܟܐ ܘܐܕܝ ܫܠܝܚܐ ܟܬܒܐ ܕܐܬܝܩܝ ܦܫܝܛܬܐ cfr. Wiseman horae syr. I, 103.

rorum, de cujus nominis etymo variae opiniones prolatae sunt [a]). Constat denique, Adiabenes quoque regem Abgarum fuisse appellatum (Dio Cassius l. 74). Horum Abgarorum quisnam fuerit ille, de quo hic sermo est, quaeritur. — Hac quidem difficultate impeditis auxilio nobis est scriptor, a quo nullum fere auxilium exspectandum videbatur, Moyses Chorensis. Etenim hic de Abgaro, de quo agitur, plura tradit, quae prorsus congruunt cum iis, quae Josephus de Izate, Adiabenes rege ad Judaeorum religionem converso, narrat, quare Whiston fratres, qui Mosen Chorensen ediderunt et novissime Wichelhaus (l. l. p. 97 seq.) non dubitaverunt, Abgarum de quo agimus et Izaten pro eodem habere rege. Jam homo criticcs artis ignarus, qualis Moses Chorensis in nomine facile errare poterat, praesertim cum ipse dicat, Abgarum commune regum esse nomen, quod in Armeniorum sermone idem quod vir eximius significet. Sed ad res, quae narrantur, propius accedamus.

Narrat Moses, Abgari patrem Arsamum fuisse, quem Syri quidam Monobazum appellaverint. Abgari uxor, Mosis opinionem si probamus, Helena illa est, cujus sepulcrum Hierosolymis invenitur. In Abgari autem aula Judaei fuisse dicuntur, et in his quidem aulicus illustris Enanus (Ananja). Nonne haec de Abgaro narrata et alia ab eodem Mose tradita cum his, quae Antiquitatum libro XXo Josephus de Izate narrat, mirum in modum congruunt? Parentes Izatis: Monobazus et Helena, Judaeus Ananja in Abenerigi regis aula, qui Izaten ad Judaeorum religionem convertit, ipse Izates, qui misit *πέντε τὸν ἀριθμὸν υἱοὺς τὴν ἡλικίαν νέους γλῶτταν τὴν παρὰ Ἰουδαίοις πάτριον καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους* (Josephi Antiqu. XX, 2, 5; 3, 4) apud Josephum certissima, quibus insistas, vestigia praebent. Nonne id, quod ipsius Josephi verbis narravimus, cum legatione illa cohaeret, quam Abgarus in Palaestinam misit, ut Bibliorum in Syriacum sermonem fieret conversio? Quodsi Josephus narrat, Judaeum ex Galilaea oriun-

---

a) Abgar ab Appiano *Ἄκβαρος* nominatur, quod nomen apud Dionem Cassium (68, 17) idem significat quod potens, magnus, itaque idem est ac Arabum أَكْبَر. In Armeniorum vero sermone idem quod claudicans.

dum, Eleasarum Izatae incidisse Pentateuchum legenti, quem Wichelhaus et Graetz [a] graece scriptum in regis manibus fuisse putant, et in libro Genesis Rabba Izates et frater ejus Monobazus Genesin legentes commemorantur [b]), nonne facilis est conjectura, illos quidem ea, quae ad hunc finem in Palaestina confecta erat, interpretatione Syriaca usos esse? Sed utcunque hoc se habet, Izatae nomen ratione quadam cum Pesch. versionis confectione cohaeret. Quae sententia tantum abest, ut in historiae fidem peccet, ut Syrorum traditione confirmetur. Quare non dubitamus, Pesch. versionis originem cum Wichelhausio in Izatae regnum, id est in saeculi post Chr. natum secundi finem conferre. Neque ex his, quae praemisimus dubitari potest, quin Pesch. versio ab interpretibus pluribus confecta doctrinam judaïcam secuta, judaicarum, quae in Palaestina circumferebantur, versionum veteriorum servaverit vestigia. — Quum vero, qui hanc de Pesch. sententiam probat, novum de versionis indole faciat judicium, quumque ea, quae de interpretationis origine diximus, in dubium vocari possint, ex ipsa versione documenta petam evidentia.

Sed ante de contextus, ex quo documenta petuntur, quaerendum est habitu. Atque negari non potest, V. T—i Pesch. permultis locis corruptam esse, teste in hac re locuplete, Bernstein, viro doctissimo [c]). — Corruptelae tum eo sunt ortae, quod Syri, qui V. T—i Pesch. canonicam habebant versionem, hanc ex N. T—i interpretatione Syriaca emendabant, tum eo, quod contextns Ephraemi Syri magnam partem corruptus et posteriores ex LXX. in Syriacum sermonem conversae interpretationes ad Pesch. emendandam adhibebantur. Quid quod Jacobum Edessaeum in Teledensi monasterio novem annos in emendanda Pesch. (ܫ̈ܢܝܢ) consumpsisse, Bar-Hebraeus narrat [d]).

---

[a]) Geschichte der Juden III, 334.

[b]) מעשה במונבז המלך ובזוטים בניו של תלמי .(!) המלך שהיו יושבין וקורין ספר בראשית וכו׳ לאחר ימים היו יושבין וקורין בספר בראשית וכו׳ (Gen. Rabba c. 46)

[c]) Syrische Studien. Zeitschrift der deutsch-morgenl. Gesellsch. vol. III. p. 396.

[d]) Bar-Hebr. in Asseman. bibl. orient. II, 336.

Hac ratione innumerabilia illa glossemata orta sunt, quibus Pesch. scutet, quaeque auctorum maximam produnt ignorantiam. Ex quibus ut exempla exstent, affero haec:

את ריח הניחח (Gen. 8, 21) ܪܝܚܐ ܕܒܣ̈ܡܐ ܪܝܚܐ ܕܢܝܚܐ quorum alterutrum glossema putandum est. Utrumque enim pro ריח נחוח dicitur, alterum Lev. 1, 9, 17, alterum Lev. 1, 13. — והאיש משתאה לה מחריש לדעת (Gen. 24, 21) ܘܓܒܪܐ ܫܬܝܩ ܘܡܣܬܟܠ ܒܗ ܘܡܬܒܩܐ ܠܡܕܥ. Onk. hic habet duplex etymon, alterum a שתה (cfr. Pseudojon.) alterum a שהה. — ויקמו לצחק (Ez. 32, 6) ܘܩܡܘ ܠܡܓܚܟ ܘܠܡܛܥܝܘ. Hoc loco satis apparet, emendationem ex Novo Testamento factam esse. Ultima enim vox e loco — sit venia verbo — parallelo I. Corinth. 10, 7: ܘܩܡܘ ܠܡܛܥܝܘ pro ܠܡܓܚܟ, quod in contextibus Pentateuchi exstabat, in margine adscripta, denique in contextum recepta est. Alius forsitan locus, quo appareat interpolatio ex N. T—o petita est Exod. 2, 14: כאשר הרגת את המצרי: ܐܝܟ ܕܩܛܠܬ ܐܬܡܠܝ ܠܡܨܪܝܐ ܗܘ ubi pro ܐܬܡܠܝ in contextu hebraico invenitur nihil. Additamentum vero ex Actis apost. 7, 28 petitum est, quanquam LXX. quoque χθὲς habent. — אשר תְּכַבֵּס (Lev. 13, 58) ܘܡܪܟܐ ܘܬܬܡܫܫ — תחת אשדות הפסגה (Deut. 3, 17) ܠܬܚܬ ܐܫܕܘ ܦܣܓܬܐ ܕܪܡܬܐ. Glossema hic subesse intelligitur ex versione Deut. 3, 27: פסגה: ܪܡܬܐ et ibid. 4, 49: אשדות הפסגה: ܐܫܕܘ ܦܣܓܬܐ. — הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר (Gen. 36, 24) ܗܘ ܗܢܐ ܕܐܫܟܚ ܠܗ ܡ̈ܝܐ ܒܡܕܒܪܐ. Haec interpretatio, qua nonnulli commoti sunt, ut pro הַיֵּמִים legerent הַמַּיִם, quae lectio recensione nulla confirmatur, jam ab Ephraemo Syro ex eo quo ab exemplari discrimine differt, animadversa [a]), de qua in Hexaplis quoque sermo: ὁ Σύρος λέγει πηγὴν αὐτὸν εὑρηκέναι, vitio grammatico, τῷ ܠܗ infecta, vestigia ni fallor, Palaestinensis veteris interpretationis continet, quae a glossatore quodam posteriore per ignorantiam oblitterata sunt. Etenim in jer. Berachoth c. VIII. (et inde babli Pesachim 54 a, Cholin 8 et Gen. Rabba c. 82) haec exstant: הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר ר׳ יהודה בר סימון אמר המיונם (ἡμίονος) רבנן אמרין המיסו (ἥμισυ) חציו חמור וחציו סוס. In nostro igitur contextu legebatur: ܕܐܫܟܚ ܗܡܝܘܢܐ = qui

---

[a]) ܡܠܟ ܕܐܫܟܚ ܡ̈ܝܐ .... ܝ̈ܡܝܢܐ ܐܘ ܐܬܐ ܕܐܫܟܚ ܝ̈ܡܝܢܐ ܒܡܕܒܪܐ (Ephraem. Syri opp. I, 184) Lectionem τοῦ ܝ̈ܡܝܢܐ habent Onk. et Samarit.

invenit mulos a), quod postea non intellectum, cum etiam אֲבָנֵט voce ܩܘܕܢܐ reddatur in ܟܕ ܐܫܟܚ solutum est. *Tò* ܢ, in libris mss., formam fere *τοῦ* ܒ exhibens, tanquam superfluum deletum est et ܢ omnino in sermone Syriaco in ܒ transire solet. [Cfr. נפתחים (Gen. 10, 13; I. Paral. 1, 11) = ܠܢܦܬܘܚܝܡ; מישאל (Lev. 10, 4) = ܡܝܫܐܝܠ; יגאל (Num. 13, 8) = ܝܓܐܝܠ; נמואל (Num. 26, 12) = ܢܡܘܐܝܠ; אביאסף (Ex. 6, 24) = ܐܒܝܣܦ; כלנה (Gen. 10, 10) = ܟܠܢܐ et alia.]. Ceterum הַיֵּמִים muli et apud Pseudojon. (כודנייתא) et Arabem (البغال). Hieronymus quoque ita intelligit: „Sunt qui arbitrentur, onagros ab hoc admissos esse ad asinas et ipsum hujusmodi reperisse concubitum, ut velocissimi ex his asini nascerentur, qui vocantur Jamim.“ — את שטרי העם (Josua 1, 10) ܠܣܦܪܝܗܘܢ ܕܥܡܐ ܘܠܫܘܛܪܝܗܘܢ. Alterutrum horum verborum in contextu exstabat. Quum vero glossator aliam quoque interpretandi rationem invenisset, eam in margine notavit. ܫܘܛܪܐ solita est interpretatio pro שטרים (ex. c. Deut. 16, 18). Pro eo ܣܦܪܐ Josua 3, 2. — דבר סתר לי אליך המלך (Jud. 3, 19) ܡܠܬܐ ܕܟܣܝܐ ܐܝܬ ܠܝ ܠܘܬܟ ܡܠܟܐ. — ואדוניה בן חגית מתנשא (I. Reg. 1, 5) ܡܬܘܣܒ ܗܘܐ ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܥܬܝܕ ܐܢܐ. — תרתי בלבי (Eccl. 2, 3) = ܐܬܪܢܝ ܒܠܒܝ .... ܘܣܪܗܒܬ ܕܐܢܓܕ ܐܝܬ ܠܒܣܪܝ, ubi etiam *τὸ* ܝܬ notandum est, quod perpaucis locis versionis Pesch. occurrit (Gen. 1, 1; Eccles. 2, 3; 3, 17; 4, 1 bis; Cant Cant 3, 5; 8, 4; I. Paral. 4, 41) et ubique e sermone judaeo-chaldaico originem duxisse videtur. — וינץ השקר ויסתבל החגב (Eccl. 12, 6) ܘܢܬܦܣܩ ܚܒܠܐ ܕܣܐܡܐ ... כי מר לי מאד מכם (Ruth. 1, 13) ܡܪܝܪ ܠܝ ܛܒ ܡܢܟܝܢ ܘܡܪܝܪܘܬܐ ... Ar. نفسي قد كربت ואני — واصابني مرارة شديدة ومرارتني اشد من مرارتكما b).

---

a) ܩܘܕܢܐ = mulus in Bar-Bahluli lexico quidem non reperitur, contra affert, teste Bernsteinio, formam ܐܗܡܝܢܘܣ. Cfr. Bernsteinii lex. Syr. fasc. II, p. 160 brevi edendum, cujus mihi Vir Ill. consueta liberalitate fecit copiam „ܐܗܡܝܢܘܣ exponitur ܟܘܕܢܐ بغل, Mulus. In alio libro, inquit B. B., ܦܠܓܘܬ ܚܡܪܐ, Semiasinus, a B.-Sar. ܟܘܕܢܐ ܗܘ ܡܟܘܐ, Mulus. Ipsa Gr. vox ἡμίονος.“

b) cfr. de origine et indole arabicae librorum V. T. historicorum interpretationis libri II, scripsit Aem. Roediger p. 25.

(Ruth. 4, 4) אמרתי אגלה אזנך לאמר קנה נגד היושבים ונגד זקני עמי ܘܐܢܐ ܐܡܪܬ ܕܐܓܠܐ ܐܕܢܟ ܘܐܡܪܬ ܠܟ ܕܩܢܝ ܐܢܬ ܩܕܡ ܘܩܕܡ ܕܝܬܒܝܢ ܘܐܢܐ ܠܐ ܕܢܬܒܥ ܕܝܬܒܝܢ ܩܕܡ ܘܩܕܡ ܣܒܐ ܘܫܠܝܛܢܐ ܩܕܡܘܗܝ: ܢܦܫ. — ושרי המדינות לפניו (Esth. 1, 3) ܘܪܘܪܒܢܐ ܘܫܠܝܛܢܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܘܪܘܪܒܢܐ. — אם על המלך ܠܘ ܥܠ ܡܠܟܐ ܠܐ ܫܦܝܪ:.... (Esth. 3, 9) טוב יכתב לאבדם — Additamentum ܠܐ euphemistice quidem intelligi potest, verisimilius autem est inde ortum esse, quod alia versio: ܠܘ ܡܠܟܐ ܐܘ̈ ܠܐ in margine reperiebatur, quam librarius primae versioni junxit, ܐܘ̈ ܠܐ in ܠܐ mutans. Hosea 2, 1 (in Pesch. 1, 10) verbum ܠܐ, quod nullum praebet sensum, e praecedente versu additum est. — עד סלכה (I. Paral. 5, 11) ܥܕܡܐ ܠܣܠܟܐ ܘܡ̈ܠܟܐ ܘܫ̈ܠܝܛܢܐ cfr. porro Ruth. 1, 1 et Eccl. 2, 16. — וזרעות הנגב לא יעמדו ועם מבחוריו ואין כח לעמד (Daniel 11, 15) ܘܕܪ̈ܥܐ ܕܬܝܡܢܐ ܠܐ ܢܩܘܡܘܢ ܩܕܡܘܗܝ ܘܥܡ ܓܢܒܪ̈ܘܗܝ ܘܠܐ ܢܥܒܕܘܢ ܩܕܡܘܗܝ ܚܝܠܐ ܠܡܩܡ ܘܥܡ ܓܒܪ̈ܘܗܝ ܚܝܠܐ ܠܡܩܡ. — ונחה עליו רוח ה׳ (Jesaias 11, 2) ܘܬܬܢܝܚ ܥܠܘܗܝ ܪܘܚܐ ܕܡܪܝܐ ܘܗܘ ܢܣܒ ܡܢܗܘܢ ܡܘܬܪܢܗܘܢ (Job. 4, 21) הלא נסע יתרם בם — ܘܗܘ ܢܣܒ ܡܢܗܘܢ ܡܘܬܪܢܗܘܢ ܠܗܘܢ — ܘܢܡܘܬܘܢ ܘܠܐ ܒܚܟܡܬܐ (Job. 11, 3) בדיך מתים יחרישו ותלעג ואין מכלים — ܘܡܚܣܕܝܢ ܠܗܘܢ ܘܐܢܬ ܠܐ ܡܫܬܐܠ ܡܛܠ ܡܢ ܕܐܠܗܐ ܡܥܠܝܐ ܗܘ ܐܢܬ ܠܐ ܡܫܬܡܥ ܠܗܘܢ ܘܠܐ ܒܚܫܘܟܐ (Job. 12, 25) ימששו חשך ולא אור — ܘܢܡܫܘܢ ܠܟ ܘܠܐ ܒܢܘܗܪܐ (Job. 20, 4) מני שים אדם עלי ארץ — ܒܚܘܫܟܐ ܢܓܫܫܘܢ ܘܠܐ ܢܘܗܪܐ ܡܢ ܕܐܬܒܪܝ ܐܕܡ ܥܠ ܐܪܥܐ ܡܢ ܕܐܬܒܪܝ ܐܕܡ ܥܠ ܐܪܥܐ Cfr. Job. 24, 10; 28, 17 sqq.; 29, 3; 29, 18; 31, 24, 34; 33, 9, 20; 34, 5; 41, 10.

Ex aliis quoque interpretationibus et quidem graecis nonnulla in Pesch. versionem manasse, intelligitur Scholio Jacobi Edesseni ad Gen. 1, 2: ܐܪܥܐ ܐܝܬܝܗ ܗܘܬ ܬܘܗ ܘܒܘܗ ܗܘ ܕܝܢ ܨܕܝܐ ܘܣܪܝܩܐ. ܐܚܪܢܐ ܕܝܢ ܐܪܥܐ ܗܘܬ ܠܐ ܡܬܚܙܝܢܝܬܐ ܘܠܐ ܡܬܛܝܒܢܝܬܐ (Ephraem. Syri op. I, 116) ܐܚܪܢܐ ܐܡܪ: Altera versio haud dubie e LXX. (*ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος*) petita et N. quoque T—i Pesch. epist. ad Hebraeos 11, 3 subjecta est. (Cfr. contra Pesch. ad Jerem. 4, 23 תהו ובהו: ܬܘܗ ܘܒܘܗ). Aliud interpolationis ex LXX. factae documentum additamentis continetur, quae leguntur ad Prov. 9, 18 et 11, 16. Quibus additamentis quum in contextu hebraico respondeat nihil et Syrus Proverbiorum cum Chaldaeo in plerisque locis ad verbum fere consentit, ejusmodi additamenta glossatoribus tribuenda sunt, qui ea proculdubio ex LXX. petiverunt. Multo etiam evidentior est interpolatio e LXX. petita Proverbiorum loco 11, 29, qui locus duas exhibet interpretationes, quarum quae alteram sequitur e versione *τῶν* LXX. sumpta est, quod idem de Prov. 14, 23

observari potest. Cfr. Prov. 11, 30, 31. — Prov. 13, 13; 14, 22; 27, 21 duplex et in Pesch. et in LXX. interpretatio, Prov. 25, 20 duplex et in Pesch. et in LXX. et in Chaldaeo interpretatio legitur.

De ratione, quae inter contextum Ephraemi et Pesch., qualis nunc est, intercedit, in universum haec sunt observanda. — Ephraemus multis locis genuinum contextum servat, ubi in editionibus vulgaribus contextus serius mutatus legitur ex. c. Gen. 4, 8: ויהי בהיותם בשדה: ܒܦܩܥܬܐ, ut LXX: *ἐν πεδίῳ*, contra Ephr. recte: ܒܚܩܠܐ; Gen. 11, 6: ועתה לא יבצר מהם: ܘܗܫܐ ܠܐ ܢܬܟܠܐ ܡܢ ܟܠ ܕܐܬܚܫܒܘ, ubi genuinam Ephr. et a contextu hebraico minus discedentem lectionem ܠܐ ܢܬܟܪܐ ܡܢܗܘܢ ܡܕܡ exhibet, quae quonium serioribus temporibus fortasse minus intelligebatur, a glossatore quodam vocabulo usitatiori ܢܬܟܠܐ permutata est. Item versu sequente Ephr. pro ܘܢܦܠܓ = וְנָבְלָה cum Onk. habet: ܘܢܒܠܒܠ. — Ad Gen. 47, 23: וישטמוהו בעלי חצים: ܩܢܝܬ ܐܢܘܢ Ephr. nobis servavit interpretationem, quae Onkelosianae ad verbum congruit et indolem aggadicam aperte demonstrat. Verba sunt: ܩܢܝܬ ܐܢܘܢ ܘܗܘܘ ܐܝܟ ܐܢܫܐ ܥܒܕܐ ܠܗ ܐܚܘܗܝ ܒܢܝ̈ ܦܠܓܘܬܐ ܗܢܘܢ ܕܡܢ ܗܘ ܡܢܝܢܘܗܝ ܠܗ ܐܝܟ ܓܒܪܐ ܒܢ̈ܝ ܦܠܓܘܬܐ ܘܡܩܪܒܢܘܬܐ ܘܪܚܡܘܗܝ ܚܣܪܢܐ (Ephr. Syri opp. I, 110—111) Cfr. Gen. Rabba c. 98: בעלי חצים אלו בעלי מחיצתו שהשליכו עליו דברים קשים כחץ. — Gen. 8, 14: ובחדש השני וכו׳ Ephr. Syrus convertit: ܒܚܘܫܒܢܐ ܕܐܝܪ ܗܘ ܐܝܪ. Hoc additamentum, quod in Pesch. deest, genuinum existimandum est. In Talmud enim (Rosch .hasch. 11 b) disputant inter se R. Josua et R. Elieser, de quonam hic sermo sit mense. R. Josua Ijar esse, R. Elieser Marcheschwan dicit. Pesch. R. Josuae, Pseudojon. alterius opinionem sequitur. — בני האלהים (Gen. 6, 2, 4) Pesch.: ܒܢܝ̈ ܐܠܗܐ. Ephr. S. contra (opp. I, 49) lectionem servat ܕ̈ܝܢܐ. Cfr. Gen. R. c. 26: ויראו בני אלהים ר״ש בן יוחאי קרא להון בני דיינא ר״ש בן יוחאי מקלל לכל מן דקרי להון בני אלוהייא — ותקע כף ירך יעקב (Gen. 32, 36) Pesch.: ܘܫܚܠ, Ephr. Syr. (I, 183) ܘܢܫܠ, recta et τῷ גיד הנשה conveniens lectio.

Multi alii loci, in Ephraemi commentariis allati affinitatem cum versioni LXX. et verborum archaïsticorum — ut ita dicam — cum novis et usitatioribus commutandi studium ostendunt ex. c. Ex. 37, 1: עצי שטים, Pesch. ܩܝܣܐ ܕܐܦܢܝܐ, Ephr. S. contra (opp. I, 228) ܩܝܣܐ ܕܠܐ ܡܬܚܒܠܝܢ = *ἐκ ξύλων ἀσήπτων* (LXX). — Pro לא תבשל גדי בחלב אמו (Ex. 34, 26)

legimus in Pesch. genuinam, halachicam, ab Onk. quoque servatam interpretationem ܠܐ ܐܚܦܘܗܝ (cfr. Cholin 115 b) Ephr. contra: ܠܐ ܬܚܦܘܗܝ [a]). — יפת אלהים ליפת (Gen. 9, 27) Pesch. ܢܦܬܐ ܐܠܗܐ ܠܝܦܬ Ephr. S. contra (I, 57) verbum hebraïsticum delevit et lectionem praebet: ܢܦܬܝ. Cfr. tamen Ephr. Syri opp. I, 153, ubi ܢܦܬܐ legitur.

Cautius ad emendandum textum Versionis simplicis adhibendae sunt versiones illae singulorum Sacrae Scripturae versuum, quae apud alios scriptores Syrorum praeter Ephraemium saepe occurrunt. Differentiae enim inter illas versiones et Simplicem nostram aut inde oriuntur, quod auctores locos memoriter repetunt, — hoc de Ephraemio quoque notandum — aut quod versionem quandam syro-graecam secuti sunt. Ultima haec ratio valet ex. c. in versioue syriaca litterarum festalium Athanasii, quam Curetonus edidit [b]). Loci V. T—i in hoc opere copiose allati interdum quidem τῇ Pesch. congruunt, saepissime vero verbotenus in Versione hexaplari leguntur. Exempla in unaquaque pagina reperies. Loci autem Pentateuchi, Jesaiae et Psalmorum quae in versione Syriaca τῆς θεοφανίας Eusebii a clarissimo S. Lee edita [c]) commemorantur, perpaucis exceptis, Simplici nostrae plane consonant. Cfr. I, 40, 46, 78; III, 2, 55, 59, 75; IV, 7, 8, 13, 14, 18, 19, 24.

Redeamus nunc ad propositum nostrum, ut demonstremus, Simplicem nostram non unius, sed plurium interpretum, traditiones, quae in ore populi versabantur, colligentium labore ortam esse; neque enim in Pesch., nec in Onk. de interpretibus proprio sensu sermo esse potest, nec omnino de auctoribus harum versionum quaestio est instituenda, quum populum habeant auctorem et per saeculorum seriem ad finem perductae sint; critice tamen investigari potest, num versio nostra omnibus partibus unam eandemque praebeat indolem nec ne et in hac re traditio Syrorum arte critica confirmatur. Ephr. enim Syrus

---

a) Cfr. Rapaportii Erech Millin s. v. אתרוגא.

b) The festal letters of Athanasius, edited by William Cureton, London 1848; germanice vertit notisque illustravit J. Larsow 1852.

c) Eusebius Bishop of Caesarea on the Theophania etc. a syriac version, edited by Samuel Lee, London 1842.

loquitur de ܗܢܘܢ ܕܦܫܩܘ ܠܡܡܘܪ̈ܢܐ [a]) et Jacobus Edessenus etiam in loco jam supra exscripto commemorat ܡܦܫܩܢ̈ܐ in plur. Nobis quoque, V. T—i Pesch. accuratius perscrutantibus fatendum est, varios libros varios habere interpretes. Versio enim Pentateuchi plane abhorret ab illa Psalmorum et interpretatio — ut ita dicam — praphrastica libri Ruth certe ab aliis viris confecta est, quam illa Jobi, pedissequa contextus hebraici. Ezechielus et praecipue Proverbia affinitatem cum Chaldaeo ostendunt, quum in Jesaia et XII. minoribus prophetis multa e versione τῶν LXX. petita sint. Et quantum differt a ceteris libris interpretatio midraschica, peculiari quadam interpretandi ratione serioribus temporibus confecta librorum Paralipomenon; immo vestigia affinitatis cum LXX. in Genesi tam multa reperiuntur, ut interpretationem hujus libri singulo interpreti tribuam; ceteris quoque libris documenta insunt, quibus varii auctores statuendi sunt, quum unus idemque locus in uno libro varie conversus sit, ex. c. Exod. 27, 3; 38, 3 et I. Reg. 7, 40, 45: יָעִין, ܐܣܝ̈ܪܘܗܝ, contra Num. 4, 13 ܡܟܢ̈ܫܬܐ, ut apud Onk. et Pseudojon. quoque legitur; קְרָסִים, Exod. 26, 6: ܦܘܪܦܣܝܢ = LXX.: καὶ ποιήσεις κρίκους, at Exod. 35, 11: ܦܘܪ̈ܦܐ ≐ פורפין, πόρπη Onkelosi et Psdjon—i; מזרקות, Ex. 27, 3 et 38, 3: ܡܙܪ̈ܩܐ; Num. 4, 13; 7, 13 vero ܡܙܠܓܐ. חֹשֶׁן ad Exod. 28, 4 ܦܪܙܘܡܐ (פרוזמא, περίζωμα cfr. Ephr. Syri opp. I, 230), ad Ex. 28, 23: ܚܘܫܢܐ et denique ad Exod. 28, 28; 35, 9: ܦܪܣܢܐ; contra מְעִיל ad Ex. 28, 31, 34 et מכנסים ad Ex. 28, 42: ܦܪܙܘܡܐ et מעיל ad Ex. 28, 4: ܦܪܣܢܐ. — בתים לבדים (Ex. 25, 27) ܐܬܪ̈ܐ ܠܩܢ̈ܘܦܐ, Onk. et Psojon.: אתרא לאריחיא; בתים לבריחים (Ex. 26, 20) ܕܘܟܬܐ ܠܩܢܘܢ̈ܐ. — אורים ותמים, Ex. 28, 30: ܢܘܗܪܐ ܘܫܘܡܠܝܐ, at Lev. 8, 8: ܢܗܝܪܐ ܘܡܫܡܠܝܐ (cfr. Joma 73 b). — כרתי ופלתי ad II. Sam. 8, 18

---

a) Ephraem Syrus ad Jos. 25, 8 (opp. I, 305) ܗܕܐ ܗܝ ܬܪܥܝܬܐ ܕܡܦܫܩܢܐ ܕܒ̈ܬܪ ܝܫܘܥ ܡܦܫܩ ܥܠܝܗ ܘܡܦܩܢܘܬܗ ܘܫܘܠܡܗ. ܗܢܘ ܡܦܫܩܢܐ ܕܝܢ ܠܐ ܝܕܥ ܗܘܐ ܗܘܐ ܕܦܫܩܘ ܠܟܬܒ̈ܐ ܡܢܐ ܐܬܬܚܝܒ ܗܘ ܒܪ ܢܘܢ ܡܢ ܟܬܒܐ ܕܒܝܬܗ (ובזויותיה) ܫܡܥܘܢ ܘܐܡܟܬܒܗ ܕܫܡܐ ܕܡܕܝܢܬܐ ܐܬܚܙܝ. Ephraem alio loco de uno ܡܦܫܩܢܐ loquitur, quo loco interpretem singuli libri ante oculos habuit. Cfr. Fphr. Syr. ad I. Regg. 18, 44 (opp. I, 498): ܒܪܡ ܡܠܐ ܕܝ ܟܬܒܢܐ ܗܘ ܕܝܡܐ (ים) ܐܡܪ ܡܦܫܩܢܐ ܐܦ ܡܕܒܪܐ ܟܢܫܘܗ ܗܘ.

et 15, 18: ܡܚ̈ܒܠܐ ܐܬܪ̈ܐ, ad I. Reg. 1, 38: ܩܫܬܐ ܘܩܠܥܝܢ ܒܡܬܠܐ ad I. Paral. 18, 17: ܩܫܬܐ ܘܩܠܥܐ.

Versionem Pentateuchi, vetustissimam et maxime sermoni Hebraeo accomodatam, ab auctoribus versionis ceterorum librorum cognitam atque transscriptam fuisse, inde constat, quod integri versus aut singulae enunciationes sibi respondentes variis locis plane consonent. Nonnullis aliis locis vero versiones inter se discrepant, quum versionum auctoribus aut Pentateuchi Simplex memoria elapsa esset aut cum alia quadam consilio quocunque commutanda videretur. De locis V. T—i in N. T. allatis infra agam. En exempla nonnulla, quae sententiam meam magis collustrent: Versio loci Pentat. Num. 21, 28—29 tam accurate in Jerem. 48, 45—46 repetita est, ut verbum מקרית vertatur, licet in Jerem. loco τοῦ מקרית legatur מבין. — בסנורים, Gen. 19, 11 aeque ac. II. Reg. 6, 18: ܒܫܪ̈ܘܪܝܬܐ. — בשרירות לבו, Deut. 29, 19 et Jerem. 23, 17: ܒܪ̈ܘܚܬܐ ܕܠܒܗ. Cfr. II. Reg. 14, 6 et Deut. 24, 16; Jerem. 32, 18 et Exod. 20, 5. — Loci, quorum versiones inter se discrepant: Lev. 10, 10: בין קדש לחול ... ובין טמא לטהור: ܒܝܢ ܩܘܕܫܐ ܠܬܘܬܒܘܬܐ .... ܘܒܝܢ ܛܢܦܐ ܠܕܟܝܐ. — Ezech. 22, 26: ܒܝܢ ܩܘܕܫܐ ܠܚܠܝܨܐ .... ܘܒܝܢ ܡܣܝܒܐ ܠܕܟܝܐ. — Ezech. 44, 23: ܒܝܢ ܩܘܕܫܐ ܠܚܘܠܐ .... ܒܝܢ ܡܣܝܒܐ ܠܕܟܝܐ. Cfr. etiam Num. 25, 3 et Psalm. 106, 28; Ex. 15, 2, Jesai. 12, 2 et Psalm. 117, 13; Deut. 23, 4—5 et Nehem. 13, 1—2.

Transeamus nunc ad quaestionem, quae non — ut Hirzelius opinatur — minoris, sed maximi momenti est ad intelligendam versionis Simplicis indolem. Quaerimus enim, quali addicti fuerint religioni auctores versionis Syriacae V. T—i, quibusque traditionibus praeeuntibus haec versio facta sit. Qua de re viri docti dissentiunt. Rich. Simonius enim (histoire critique du V. T. p. 274) interpretes Judaeos fuisse statuit, Kirschius, Michaelis, Hirzelius et alii versionem homini Christiano tribuunt, Dathe ambas sententias conciliat, auctorem Judaeo-Christianum statuens (praef. in Psalter. syr. p. XXIII. sqq.) Wichelhausius sibi ipsi contradicit, quum uno loco (p. 73) dicat, se vix credere, versionem simplicem a Judaeis scriptam esse, quia „in Talmude proculdubio hujus versionis mentio exstaret, si hominis Judaei esset opus. Neque ea simplicitate gaudebant Judaei, qua versio Syrorum nitet et emicat,“ alio vero loco (p. 119) auctore rege Izate in Palaestina factam esse censeat. Sed vir in Syriacis doctissimus non

satis traditionum Palaestinensium notitia imbutus fuit, ut earum vestigia in Pesch. invenire potuisset. Nos contra statuimus, originem Judaïcam versionis Simplicis ex interna ejus indole satis demonstrari aliterque ejus locos difficillimos omnino non explicari posse.

Ad hanc seutentiam magis confirmandam exempla nonnulla tantum e versione Prophetarum et Hagiographorum proferamus, quum de Pentateucho, cui plurima atqne gravissima documenta insunt, infra uberius disputare nobis propositum sit. — ויתן ה֘ דבר בישראל מן הבקר ועד עת מועד (II. Sam. 24, 15) ܡܢ ܨܦܪܐ ܘܥܕܡܐ ܠܫܬ ܫܥܝܢ. Syrus in eandem sententiam de verbis עד עת מועד abit, quam de illis Rabbini statuerunt, Berach. 62 b: מהבקר ועד עת מועד מאי עת מועד אמר שמואל סבא חתניה דר׳ חנינא משמיה דר׳ חנינא משעת שחיטת התמיד עד שעת זריקתו ר׳ יוחנן אמר עד חצות ממש. Syrus ergo primam, Chaldaeus (מן עידן דמתנכים תמידא ועד דמתסק) alteram secutus est sententiam. — Esra 9, 4—5 Syrus verba מנחת הערב halachice reddit per ܠܬܫܥܝܢ, cum preces vespertinae, post excidium templi sacrificio vespertino respondentes, hora nona diei, quae est tertia post meridiem, haberentur. Cfr. Berach. 26 b: ר׳ יהושע בן לוי אמר תפלות כנגד תמידין תקנום וכו׳ ואיזו היא מנחה קטנה מתשע שעות ומחצה למעלה (at Daniel 9, 21 כעת מנחת ערב: ܒܥܕܢܐ ܕܩܘܪܒܐ ܕܪܡܫܐ). — Liber II. Paral. 33, 7 de rege Manasseh narrat: וישם את סמל הפסל, quod Pesch. hoc modo vertit: ܘܣܡܗ ܨܠܡܐ ܕܐܪܒܥ ܐܦܝܢ. Hanc interpretationem prorsus non intelliges, nisi ad Haggadam recurras, sequentia de hoc versu tradentem, Synhed. 103 b: כתיב פסל וכתיב פסילים אמר ר׳ יוחנן בתחלה עשה לו פרצוף אחד ולבסוף עשה לו ארבע פרצופים כדי שתראה שכינה ותכעוס. et Deut. Rabba c. 2 (פ׳ ואתחנן) שעשה (מנשה) צלם של ארבע פנים והכניסו להיכל וכו׳ (at Ezech. 8, 3: סמל הקנאה המקנה: ܨܠܡܐ ܕܛܢܢܐ). — II. Regg. 25, 3, ubi contextus hebraicus habet בתשעה לחדש, legitur in Pesch.: ܘܒܬܫܥܐ ܒܝܪܚܐ ܫܒܥܬܐ ܕܝܠܗ, ܒܝܪܚܐ ܚܡܝܫܝܐ ܒܫܒܥܐ ܒܗ ܒܝܪܚܐ et ibid. 25, 8: ובחדש החמישי בשבעה לחדש: ܒܝܪܚܐ ܚܡܝܫܝܐ ܒܫܒܥܐ ܒܗ ܒܝܪܚܐ et in cap. parallelo Jer. 52, 6: בחדש הרביעי בתשעה לחדש: ܘܒܝܪܚܐ ܕܐܪܒܥܐ ܒܬܫܥܐ ܒܗ ܒܝܪܚܐ et denique Jerem. 39, 2: בחדש הרביעי בתשעה לחדש: ܒܝܪܚܐ ܪܒܝܥܝܐ ܒܬܫܥܐ ܒܗ ܒܝܪܚܐ. Quid mutationibus additamentisque illis demonstratur? Nil, nisi studium auctoris, in his narrationibus oppositis, de quibus

jam R. Tanchum bar Chanilai confessus est קלקול חשבונות יש כאן (jerusch. Taanith. IV, 8; babli Taan. 29 a) efficiendi, ut dies IXus mensis Ab (ט' באב), halachice dies memorialis excidii Hierosolymorum institutus, reperiatur [a]). — Concionem ab Esra die XX a mensis VIIi advocatam (Esra 10, 9) Syrus libri Esra die X. hujus mensis haberi vult, non aliam ab causam, nisi quod diem piacularem, die X. mensis VIIi celebratum, tali solennitati aptissimum putat.

Accuratis halachicisque versionibus adnumeranda est etiam Ezech. 44, 26: ואחרי טהרתו שבעת ימים יספרו לו: ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܡܬܕܟܐ ܢܬܒ ܢܐܙܠ ܘܢܩܪܒ ܩܘܪܒܢܐ ܚܛܗܐ ܠܗ. Multis locis τῶν Paral. Syrus pro hebraeo חצוצרות aut in additamentis utitur verbis ܡܙܡܪܐ ܫܒܘܚܬܐ ܘܡܫܡܫܢܘܬܐ (Cfr. I. Paral. 23, 28; II. Paral. 7, 6; 15, 14; 20, 28; 23, 13; 29, 26, 28). Quid haec verba denotent, explicatum invenies in Rosch. hasch. 26 b. — De interpretationibus haggadicis hae quoque notandae sunt II. Paral. 34, 22: והיא יושבת בירושלים במשנה: ܒܡܘܬܒܐ at in versu huic respondenti II. Reg. 22, 14: ܝܘܠܦܢܐ. Targum loco utroque praebet בית אולפנא. — Daniel 11, 16 et 41: ארץ הצבי: ܐܪܥܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ratione habita locorum Jerem. 3, 19 (נחלת צבי), Ezech. 20, 6 (צבי היא לכל הארצות) et Ezech. 26, 20 (ונתתי צבי בארץ החיים), quem locum Rabbini verbis: ארץ שצביוני בה illustrant (Kethub. III a; cfr. ibid. 112 a). Interpretatio versus memorati Ezech. 26, 20: ܘܠܐ ܬܬܒܝ ܬܘܒ ܒܐܪܥܐ ܕܚܝܐ ex Euphemismo, de quo statim disseremus, explicanda est. Syrus enim cavere studuit, ne prophetia ad Tyrum referretur. Cfr. denique additamentum ܒܐܪܥܐ ܕܩܘܕܫܐ ad locum Jesai. 27, 13: והשתחוו לה׳ בהר הקדש בירושלים: ܘܢܣܓܕܘܢ ܒܐܪܥܐ ܕܩܘܕܫܐ ܠܡܪܝܐ ܒܛܘܪܐ ܩܕܝܫܐ ܒܐܘܪܫܠܡ.

Genere Euphemismi, — ut ita dicam — omnibus versionibus judaicis peculiari, quod Luzzato in libro Oheb ger de Onkeloso tra-

---

[a]) Pesch. ad Ezech. 32, 1, 17 et 33, 21 pro שתי עשרה semper, nescio quam ob causam, ponit ܬܪܬܥܣܪ (jam Ephraem Syrus habuit hanc lectionem ad Ezech. 32, 1 (opp. II, 192) et LXX. ad Ezech. 33, 21 mensium et annorum numeros per errorem permutabant). Versio loci Esther 2, 16: בחדש העשירי הוא חדש טבת בשנת שבע: ܒܝܪܚܐ ܕܬܪܥܣܪ ܗܘܝܘ ܒܝܪܚ ܐܕܪ ܒܫܢܬ ܫܒܥ ܠܡܠܟܘܬܗ ex lectionis varietate orta esse videtur, quum LXX. quoque in mensibus discrepent: τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ, ὅς ἐστιν Ἀδὰρ, τῷ ἑβδόμῳ ἔτει.

ctante uberrime explicavit, Syrus V. T—i saepissime usus est et eo ipso satis aperte se Judaeum esse ostendit. Loci innumeri, quibus Deo proprietates, quae appellantur anthropomorphicae et anthropopathicae [a]), tribuuntur, aut quibus vulgus, — huic enim destinabantur versiones — facile falsam concipere potuisset opinionem de historia et religione sua, certo quodam modo circumscribuntur aut omnino omittuntur. En nounulla exempla e Prophetis et Hagiographis:

כי ינחם ה׳ מנאקתם (Jud. 2, 18) ܡܦܝܣ ܗܘܐ ܐܬܒܝܐܘܗܝ Ar. كان يسمع — אם נשמרו הנערים אך מאשה (I. Sam. 21, 5) ܦ ܡܣܘܟܠܐ .... et ibid. 21, 6: כי אם אשה עצורה לנו: ܡܣܘܟܠܐ [b]). — בימיו בנה חיאל בית האלי את יריחו (I. Reg. 16, 34) ܘܒܝܘܡܘܗܝ ܒܢܐ ܐܚܐܒ ܒܝܬ ܐܝܠܝܬܐ; Targ.: ביומוהי בנא חיאל בית מִימִי ית יריחו, ne verba בית אל false percipiantur cfr. Jalkut ad l. — אשר מרה את פי ה׳ (I. Reg. 13, 26) ܡܠܠ ܕܡܣܒ ܗܘ ܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ. — ולא ענהו ה׳ גם בחלומות גם באורים גם בנביאים (I. Sam. 28, 6) ܘܠܐ ܥܢܝܗܝ ܘܐܦ ܒܚܠܡܐ ܘܐܦ ܒܢܘܪܐ ܘܐܦ ܒܢܒܝܐ. Targ.: אף בחלמיא אף באוריא אף בספריא. Hac versione hoc duntaxat cavere voluit interpres, ne quis putet, Deum certis temporibus ne Urim wetumim quidem respondere. Hic locus aliter quoque explicari potest, quum ratione habita loci I. Sam. 28, 15 emendamus in ܘܐܦ ܒܐܘܪܐ ܘܐܦ ܒܢܒܝܐ, praesertim cum Ephraem Syrus primam lectionem non noverit, imo sequentem, ut ex contextu commentariorum perspicitur, habuerit lectionem: ܘܠܐ ܒܚܠܡܐ ܠܐ ܒܝܕ ܐܘܪܐ .... ܘܠܐ ܒܝܕ ܢܒܝܐ (Ephr. Syri opp. I, 388). Verbum ܐܘܪܐ, quod glossator quidam forsitan non intellexit, non minus facile in ܢܘܪܐ, quam ܢܒܝܐ, litteris ܢܒ in ܡ contractis, in ܡܝܐ mutari potuit. (Cfr. Bernstein: Syrische Studien in Zeitschr. der deutsch-morgenländischen Gesellschaft III, 389). — וְשַׁדַּי הֵרַע לִי (Ruth 1, 21) ܣܓܝ ܕܡܢܗ ܐܬܒܐܫܘܗܝ ܐܬܒܐܫ ܠܝ derivatione euphemistica a דַּי. — בת עמי לאכזר (Threni 4, 3) ܗܘܬ ܒܪܬ ܥܡܝ ܠܐܟܙܪܝܘܬܐ ܕܒܠܐ ܐܦ ܐܣܘܬܐ. — כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר ואין זבח ואין מצבה ואין אפוד ותרפים (Hosea 3, 4) ..... ܘܠܐ ܕܒܚܐ ܘܠܐ ܡܕܒܚܐ ܘܠܐ ܠܒܫ ܐܦܘܕܐ ܘܡܚܘܝܢ ܒܟܘܡܪܐ, Targ.: ולית קָמְתָא בשמרון ולית אפוד וּמְחַוֵּי, ut idolatriae vituperium ab Israelitis defenderent.

---

a) Syrorum ܐܝܟ ܒܪܢܫܐ ܐܢܫܐ (Bar-Hebraei schol. ad Job. 10, 8).

b) cfr. Roediger l. c. p. 38.

Ephraem Syrus, qui hunc versum in commentariis allegavit et verbum ܐܦܘܕܐ explicavit (opp. II, 238) vocabula ܡܕܒܚܐ et ܩܝܡ ܒܩܘܡܬܐ omittit. — תרפים variis locis varie interpretatur, Gen. 31, 19 et I. Sam. 19, 13: ܨܠܡ̈ܐ, Jud. 17, 5; 18, 14: ܦܬܟܪ̈ܐ; II. Reg. 23, 24 et Ezech. 21, 21 (26): ܨܠܡ̈ܐ; Sachar. 10, 2: ܟܘ̈ܪܐ. — אבלו הכהנים משרתי ה׳ (Joël 1, 9) ܐܒܠܘ ܟܘ̈ܡܪܐ ܡܫܡܫ̈ܢܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. — וינחם האלהים על הרעה (Jona 3, 10) ܘܐܬܬܘܝ ܡܪܝܐ ܥܠ ܒܝܫܬܐ. Cfr. Joël 2, 13—14, Amos 7, 3. — וגם את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ (Zach. 13, 2) et והיה ביום ההוא יבושו הנביאים (ib. v. 4) ܢܒܝ̈ܐ ܕܓܠܐ, Targ.: נביא שקרא. — חנניה בן עזור הנביא אשר מגבעון (Jerem. 28, 1) ܚܢܢܝܐ ܒܪ ܥܙܘܪ ܢܒܝܐ ܕܓܠܐ. Cfr. Jerem. 28, 5, 10, 12, 15; 23, 16; 29, 1, 26. — עוד זאת גדפו אותי אבותיכם (Ezech. 20, 27) ܬܘܒ ܒܗܕܐ ܓܕܦܘ ܥܠܝ ܐܒܗ̈ܝܟܘܢ. — מונע בר יקבהו לאום (Prov. 11, 26) ܕܟܠܐ ܥܒܘܪܐ ܒܥܘܠܨܢܐ ܢܫܒܩܘܢܝܗܝ ܠܒܥܠܕܒܒ̈ܘܗܝ, Targ.: מאן דכלא עבורא באולצנא נשבקין לבעלי דבבוי, LXX.: .... *ὑπολείποιτο αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν* (רתולה קללתו באחרים ut שונאיהם של ישראל). — מרפא לשון עץ חיים וסלף בה שבר ברוח (Prov. 15, 4) ...., ܘܐܟܠ ܡܢ ܦܐܪ̈ܘܗܝ ܢܣܒܥ ܡܢܗ, Targ.: ודאכיל מן פארוהי נשבע. — באין חזון יפרע עם (Prov. 29, 18) ܒܣܘܢܝܐ ܕܥ̈ܘܠܐ ܡܬܦܪܥ ܥܡܐ, Targ.: בסוגאא דעוולאי. — כי לה׳ עין אדם (Zach. 9, 1) ܡܛܠ ܕܡܪܝܐ ܚܙܐ ܠܒܢܝ̈ܢܫܐ, Targ.: ארי קדם ה׳ גלן עובדי בני אנשא. — ביתי יִבָּנֶה בה (Zach. 1, 16) ܘܒܝܬܗ ܒܢܐ ܐܢܐ ܒܓܘܗ̇. Cfr. Zach. 8, 3; 9, 7; 11, 5, 7. — Interpretatio versus Nehem. 2, 6: ויאמר לי המלך והשגל יושבת אצלו: ܘܐܡܪ ܠܝ ܡܠܟܐ ܦܨܝܚܐ mere euphemistica est. Tria ultima verba omissa sunt et regi epitheton ornans ܦܨܝܚܐ additum est, plane ut Ahasverus a magistro quodam talmudico מלך טיפש appellatur (Megilla 12 a). — וישליכו את תורתך אחרי גום (Nehem. 9, 26) ܘܦܓܪܗ ܐܝܟ ܚܙܘܗ ܕܒܪ ܐܢܫܐ ܕܐܬܪܚܡܘܗܝ. — וגויתו כתרשיש (Dan. 10, 6) ... — וגם אלהיהם עם נסיכיהם (Dan. 11, 8) ܘܐܦ ܐܠܗܝ̈ܗܘܢ ܥܡ ܢܣܟ̈ܝܗܘܢ ܘܟܠܗ ܥܡ ܕܗܒܐ ܘܟܣܦܐ ܕܝܠܗܘܢ. Ultima verba in versione desunt, cfr. Dan. 11, 32. — In libris historicis nomen proprium ארם ubique fere per ܐܕܘܡ redditum esse, nullo alio modo, nisi ex euphemismo explicandum censeo, ex. c. II. Sam. 10, 6, 8 sqq.; I. Reg. 15, 18; 19, 15; 20, 1; II. Reg. 5, 1; II. Paral. 16, 7. Cfr. denique Ezech. 27, 16 et Hexapl. ad l. ὁ *Σύρος*: *ἀνθρώποις*, ubi a viro lectionem *τοῦ Σύρου* tradente proculdubio ארום et אָדָם per errorem inter se permutabantur.

Ex euphemisticis locis in libris Paralip. saepissime obviis sequentes affero: כבוד ה' (II. Paral. 5, 14) ܙܝܘܐ ܕܫܟܝܢܬܗ = זיו השכינה. — מכון לשבתך (ib. 6, 2) ܕܣܟܐ ܠܫܟܝܢܬܟ. — כי האמנם ישב אלהים את האדם (ib. 6, 18) ܡܛܠ ܕܒܩܘܫܬܐ ܐܫܪܐ ܡܪܝܐ ܫܟܝܢܬܗ ܥܡ ܥܡܗ ܐܝܣܪܐܝܠ ܥܠ ܐܪܥܐ. — אל המקום אשר אמרת לשום שמך שם (ib. 6, 20) ܗܘ ܕܣܟܐ ܕܐܬܪܐ ܠܡܫܪܐ ܫܟܝܢܬܟ ܥܠܝܗ. Cfr. Ar. ad I. Reg. 14, 21: وهى القرية التى اختارها الله لحلول سكينته بها et alibi. — כבוד ה̈ (ib. 7, 1, 2, 3) ܐܝܩܪܐ ܕܫܟܝܢܬܗ ܕܡܪܝܐ. — להיות שמי שם (ib. 7, 16) ܕܬܗܘܐ ܒܗ ܫܟܝܢܬܝ (cfr. II. Par. 33, 7). — דוד איש האלהים (ib. 8, 14) ܕܘܝܕ ܡܠܟܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ ܘܡܢ ܒܡܫܡܫܢܘܬܗ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. — ויגוף ה̈ את הכושים (ib. 14, 12) ܬܒܪ ܩܕܡܘܗܝ ܕܡܪܝܐ. — היתה עליו רוח אלהים (ib. 15, 1) ܫܪܬ ܥܠܘܗܝ ܪܘܚܐ ܕܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. — והבמות לא סרו מישראל (ib. 15, 17) ܡܕܒܚܐ ܠܐ ܦܣܩܘ ܡܢ ܐܝܣܪܐܝܠ. — שלם אליו (אֶל ה̈) (ib. 16, 9) ܫܠܡ ܠܒܗܘܢ (cfr. II. Par. 25, 27). — ועוד הסיר את הבמות ואת האשרים מיהודה (ib. 17, 6) ܘܒܛܠ ܒܝܬ ܡܕܒܚܐ ܘܦܬܟܪܐ ܕܗܘܘ ܒܫܘܩܐ ܒܟܠܗ ܝܗܘܕܐ. — כי בערת האשרות מן הארץ (ib. 19, 3) ܡܛܠ ܕܙܢܝܐ ܘܟܠ ܠܐ ܐܫܬܒܩ ܒܐܪܥܐ. — היתה עליו רוח ה̈ (ib. 20, 4) ܪܘܚܐ ܕܢܒܝܘܬܐ, Targ.: רוח נבואה. — ויזן את יושבי ירושלים (ib. 21, 10) ܘܣܛܝܘ ܐܢܫܐ ܒܙܢܝܘܬܐ ܕܐܘܪܫܠܡ. — למה דרשת את אלהי העם אשר לא הצילו את עמם מידך (ib. 25, 15) ܘܠܐ ܐܠܗܐ ܕܥܡܡܐ ܕܣܓܕܬ ܠܗܘܢ ܥܡ ܐܝܟ ...... — וישלח יחזקיהו על כל ישראל ויהודה וכו' לעשות פסח לה̈ אלהי ישראל (ib. 30, 1) ܠܡܥܒܕ .... ܚܓܐ, ne quis putet, Pascham usque ad hoc tempus raro aut omnino non celebratum fuisse. Cfr. ܚܓܐ pro פסח ib. 30, 2, 5; 35, 1, 18, 19 (contra II. Reg. 23, 21 sqq.) cfr. denique II. Par. 30, 11—12. — ירמיה הנביא מפי ה̈ (ib. 36, 12) ܐܪܡܝܐ ܢܒܝܐ ܕܡܬܢܒܐ ܠܗ ܡܢ ܦܘܡܗ ܕܡܪܝܐ, Targ.: דאתנבי ליה מן פום מימרא דה̈. — Multi loci in versione Bibliorum euphemisticas ob causas omissi sunt, ex. c. ad Hos. 4, 18; 5, 8; II. Par. 16, 12; 20, 22—25; 25, 20. Alia exempla: ואת מתן כהן הבעל (II. Par. 23, 17) ܘܟܘܡܪܐ ܕܦܬܟܪܐ. — ואתם תמהרו לדבר ולא מהרו הלוים (ib. 24, 5). Tria ultima verba in versione omissa sunt. In libris Paral. et alibi loci, ingrata quaedam regno Juda continentes, euphemistice circumscribuntur aut omnino omittuntur ex. c. II. Par. 25, 26: וינגף יהודה לפני ישראל וינוסו איש לאוהליו et ibid. 28, 16—23 in versione desunt.

Partim ob hujusmodi causas, partim ob nimiam difficultatem obscuritatemque permultae versuum particulae imo capita integra in versione nostra omittuntur, ex. c. ad Ruth 2, 16; Zephanja 3, 10; Maleachi 2, 16; Job 30, 3—4; I. Paral. 25, 13—31; II. Paral. 3, 9; 4, 3, 11—18, 19—22; 5, 12—14; 9, 25; 10, 2—4; caput integrum I. Par. 26; pro cap. II. Par. 11, 5—23 et capite integro 12 summarium datur ex I. Reg. 12, 25 sqq. et ib. c. 14; cfr. II. Sam. 7, 6: ואהיה מתהלך באהל ובמשכן: ܘܗܘܝܬ ܡܗܠܟ ܒܡܫܟܢܐ; II. Sam. 13, 18; ib. 21, 6: בגבעת שאול בחיר ה׳: ܒܓܒܥܬܐ ܕܫܐܘܠ; ib. 21, 15 ויעף דוד omissum est [a]).

Si aliud testimonium de origine versionis nostrae quaerimus, in eo reperiemus, quod ipsis Syris de Simplicis vera interna indole deest notio perspicua. Ipse Bar-Hebraeus, qui Maphrianus ecclesiae syriacae erat, Simplicem, quamquam versionem canonicam, parvi aestimat, versionem *τῶν* LXX. contra semper laudibus affert, certe non aliam ob causam, nisi quod ei cognitum erat, Simplicem ab interpretibus judaicis, ne minima quidem ratione habita doctrinarum ecclesiae Christianae, conditam esse.

Sed adhuc majoris momenti mihi videtur, quod N. T—i interpres Syrus, qui non multo post finitam Simplicem V. T—i vixit et meo quidem judicio, Judaeo-Christianus fuit [b]), quamquam ubique fere con-

---

[a]) De euphemisticis locis hos quoque affero: I. Sam. 12, 8, 10, 14; 13, 5 (ܒܝܬ ܐܝܠ pro בית און) 15, 11, 13; 16, 23; 28, 16 (ויהי עָרֶיךָ = ܘܗܘܐ ܥܡ ܣܢܐܝܟ) II. Sam. 6, 14; 7, 12; 20, 18; 21, 1, 6, 8, 9; 24, 10, 16, 17; I. Reg. 11, 6; 15, 13; 16, 33; 18, 19—20; 22, 54; II. Reg. 17, 11; Esai 1, 29; 3, 8; 37, 3, 6, 28; Zach. 2, 13; 9, 16.

[b]) Ad confirmandam meam sententiam haec tantum exempla affero: Matth. 23, 5 Syrus *φυλακτήρια* per ܬܦܠܐ = תפלין et *κράσπεδα*, quo vocabulo LXX. ad vertendum ציצית utuntur, per ܬܟܠܬܐ reddit; Act. apost. 1, 12: *σαββάτου ἔχον ὁδόν*: ܘܦܪܝܫ ܡܢܗ ܐܝܟ ܫܒܥܐ ܐܣܛܕܘܬܐ. In antiquissimis quatuor Evangeliis syriacis, a Curetono litteris, quibus Estranghelo nomen, nuper editis *φυλακτήρια* multo expressius per ܒܪܝܬܐ ܕܬܦܠܝܗܘܢ = רצועות של תפלין. Curetonus graecum *φυλακτήρια* transpositis verbis ערק תפלא (פלקתערא) ortum esse vult! (Remains of a very antient recension of the four Gospels in Syriac hitherto un-

textum graecum κατὰ πόδα sequeretur, multis tamen locis ex V. T. repetitis, Simplicem V. T—i accuratissime transscripserit, qui idem aliis locis, praecipue iis, qui messianici appellantur, peculiarem interpretationem, Syro-Hexaplari magis convenientem, praebeat. Hoc quidem argumento jam Bar-Hebraeus utitur, ad praestantiam versionis τῶν LXX. demonstrandam. — Ait enim (in Assemani bibl. orient. II, 281): „Simplicem Syrorum versionem rudum esse, τῶν LXX. vero, quae Graecorum ac ceterorum populorum manibus teritur, exactam et numeris omnibus absolutam, ratione probatur et auctoritate. Et ratione quidem, quia errores apertos in Simplici reperire est; auctoritate vero, quia testimonia, quae Christus ejusque apostoli in N. T—o produxere, cum versione LXX. concordant“ a).

Ad indolem versionis Nostrae recte percipiendam, mihi necesse videtur, in eas, quae singulis minoribus aut majoribus S. Scripturae capitibus, Pentateuchi praesertim et Psalmorum praepositae sunt, inscriptiones accuratius disquirere. Inscriptiones Psalmorum, quae in aliis editionibus interdum aliae et in MS. orphanotrophii Hallensis brevissimae, ab homine haud dubie Christiano profectae sunt, qui tamen seriori demum tempore eas textui Syriaco adjunxit b). In Prophetis perraro leguntur inscriptiones et quidem semper paucissimis verbis expressae c). Inscriptionibus vero in Pentateucho obviis, singula capita, פרשיות aut ܦܣ̈ܩܐ, Sabbatis et aliis diebus in Synagoga praelegenda designari et praeter LXXXII. inscriptiones, quas in nostris Edd.

---

known in Europe, discovered, edited and translated by William Cureton. London 1858. Preface p. XLIII.) In versione quoque persica Pentateuchi ad Exod. 13, 16 retinebatur vocabulum تَفْلِين.

a) Cfr. etiam Wichelhaus l. l. p. 89—90, qui vero ex hac, quae inter Simplicem V. et N. T—i intercedit, ratione alia efficit. Plura videas in annot. IV.

b) Cfr. Dathe praef. in Psalt. syr. p. XXXVI.

c) ex. c. Jud. 5, 1: ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܕܒܘܪܐ ܘܒܪܩ; II. Sam. 22, 1 et I. Par. 29, 10: ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܕܘܝܕ; I. Reg. 16, 29: ܐܠܝܐ ܢܒܝܐ ܘܐܝܙܒܠ ܐܢܬܬܗ; Threni 5, 1: ܨܠܘܬܗ ܕܐܪܡܝܐ; Ezech. 40, 1: ܚܙܘܐ ܕܒܝܬܐ; Jesai 34, 1: ܐܬܪܐ ܕܕܝܢܐ; Jes. 42, 10: ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܥܡܡܐ.

numeramus, multas alias exstitisse puto. Singulae inscriptiones Pentateuchi saepissime cum iis congruunt, quibus Rabbini in Talmudicis et Midraschicis libris utebantur et capitibus nonnullis praepositae sunt, quae Judaeis quidem maximi, aliis vero lectoribus minoris momenti videntur ex. c. Num. 15, 37: ܢܡܘܣܐ ܕܥܠ ܬܟܠܬܐ = פרשת צצית; Num. 27, 1: ܒ̈ܢܬܐ ܕܨܠܦܚܕ = פ׳ צלחפד; Lev. 15, 1: ܢܡܘܣܐ ܕܥܠ ܛܢܦܘܬܐ ܕܪ̈ܕܘܬܐ = פ׳ זבים. Si porro auctor inscriptionum ad Lev. 18, 1 (פ׳ עריות) et Lev. 20, 1 (פ׳ כרת) expressis verbis dicit, leges, quae in istis capitibus tractantur, omnibus temporibus valere (ܕܢܡܘܣܐ ܕܥܠܡ ܗܘܐ ܠܕܪ̈ܝܟܘܢ ܒܟܠܗܘܢ ܡܥܡܪ̈ܝܟܘܢ) nonne Judaeus fuerit necesse est, discrimen statuens inter leges, quae in Palaestina tantum templo exstante et illas, quae ubique locorum et omnibus temporibus observandae sunt?

Juvat exempla nonnulla inscriptionum una cum respondentibus in Rabbinorum libris obviis afferre: Ex. 15, 1: ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܡܘܫܐ ܘܕܐܝܣܪܝܠ = ܦܘܪܣܘܡܘܣ = פ׳ שירה in Mechilta; Ex. 21, 1: ܕܥܠ ܢܡܘ̈ܣܐ ܘܕܝ̈ܢܐ = פ׳ משפטים et in Mechilta פ׳ דינים; Lev. 21, 1: ܢܡܘܣܐ ܕܟܗ̈ܢܐ = פ׳ אמור אל הכהנים et in libro Torath Cohanim: מגלתא אמור; Lev. 15, 1: ܢܡܘܣܐ ܕܥܠ ܛܢܦܘܬܐ ܕܪ̈ܕܘܬܐ = פ׳ זבים in Tor. Coh.; Lev. 13, 1: ܢܡܘܣܐ ܕܥܠ ܡܫܘܚܬܐ ܕܓܪܒܐ = פ׳ נגע צרעת et in Tor. Coh. מגלת מצורע; Num. 6, 1: ܢܡܘܣܐ ܕܥܠ ܢܙܝܪ̈ܐ = פ׳ נזיר (Sota 2 a); Num. 5, 11: ܢܡܘܣܐ ܕܥܠ ܛܢܢܐ ܕܢ̈ܫܐ = פ׳ סוטה, פ׳ רוח קנאה (Sota l. c.); Num. 7, 1: ܚܘܕܬܐ ܕܡܕܒܚܐ = פ׳ חנכת המזבח, פ׳ המילואים; Num. 20, 23: ܡܫܟܢܘܬܗ ܕܐܗܪܘܢ = פ׳ אסיפת אהרן (Bamidbar Rabba c. 19); Num. 21, 17: ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܥܠ ܒܐܪܐ = שירת הבאר; Deut. 15, 19: ܕܥܠ ܒܘܟܪܐ = פ׳ כל הבכור; Deut. 17, 3: ܥܠ ܦܘܠܚܢ ܦܬܟܪ̈ܐ = פ׳ מאכלות אסורות?; Deut. 32, 1: ܬܫܒܘܚܬܐ = שירת האזינו; Deut. 14, 22: ܥܠ ܡܥܣܪܐ = פ׳ עשר תעשר; Gen. 35, 21: ܥܘܠܗ ܕܪܘܒܝܠ = מעשה ראובן (Megilla 25 a) et alia.

Ad historiam denique Versionis simplicis illustrandam, valet quaestio quae est de perantiqua divisione sectionum biblicarum et de enumeratione versuum, singulari in Pesch. et alio quodam modo ac in nostris Edd. S. Scripturae institutis. Capita nostra in minores particulas ܫܚ̈ܩܐ divisae sunt, quae τοῖς סדרים Bibliorum rabbinicorum fere respondent et haud pari modo in omnibus Edd. enumerantur [a]). Ver-

[a]) Cfr. Wiseman horae syriacae p. 213 sqq.

sus nostri in Pesch., ut ex epigraphis ad singulos libros patet, in II. vel III. versus dissecantur, id quod Rabbinis etiam usitatum et ideo factum est, ut in lectionibus synagogicis, numerus versuum omnibus, quibus more synagogico praelegebatur, sufficeret [a]). His argumentis, de quibus fusius disserendi hic non est locus, Rapoportius mira sagacitate demonstravit, divisionem capitum versuumque in Versione nostra praelectionum synagogicarum causa factam et Simplicem ipsam aeque ac versionem Chaldaeam et LXX. in Synagogarum usu fuisse [b]).

Antequam ad Pentateuchum accedam et prolixius illo tractando demonstrem, quae supra de Simplici V. T—i in universum proposui, Kirschii et aliorum sententiam de Pesch. refutandam esse statui. — Kirschius enim contendit, puram correctamque, qua Pesch emicet, linguam nisi ad auctorem natione Syrum rcferri non posse, sententiamque illo fulsit, quod interpres Simplex non raro vocabulum hebraeum vocabulo syriaco consono licet alium sensum praebente reddit, ex. c. Deut. 29, 20: יעשן per ܢܥܫܢ = fortis erit, sed fugit virum doctissimum, Onkelosum quoque similiter ad anthropomorphismum evitandum per יתקף vertisse et ceteros etiam interpretes saepe Hebraeorum linguam quodam verborum lusu imitari atque linguis vernaculis adaptare ex. c. pro Jesai 13, 21: אֹחִים, LXX. et Theodotion ἦχον habent, quod Pesch. ad verbum per ܚܢܐ ܩܠܐ reddit (ܣܝܪܢܘ ib. v. 22 = σειρῆνες in-

a) De varia divisione capitum versuumque in codicibus antiquis cfr. Montef. Praeliminaria in Hexapla Originis, p. 45—46 et epistolam τοῦ Mar Zemach Gaon Jacob (saec. IX.) ad Kairawanenses (in Jellinekii Bet-ha-Midrasch II, 113): ואפילו במקראות שהם כתובים וקבועים יש שנוי בהם בין בבל לארץ ישראל בחסרות ויתרות ובפתוחות וסתומות ובפסקי הטעמים ובמסורות בהתוך הפסוקין וכו׳.

b) Supervacaneum judicavi, hanc rem hic uberins tractari, quum lectores ad praestantissimam dissertationem viri ingeniosi Rapaport, quae in libro הליכות קדם a G. J. Polak edito (Amstelod. 1846, p. 15 sqq.) in lucem prodiit, delegare possim. Lector benevolus, cui non est copia hujus rari libri, luculentum inveniet summarium totius dissertationis in Frankelii Zeitschrift für die religiösen Interessen des Judenthums. I, 355—359.

terpretis Graeci). Praeterea Peschit. Hebraïsmis scatet [a]), quae interpres Christianus certe evitasset et eo tempore, quo versio nostra prodiit, Palaestinenses non solum linguam syriacam callebant, sed etiam ea praeter linguam graecam, lingua vernacula usi sunt [b]). Rabbini linguam Syriacam maximi fecerunt [c]) et optime noverunt, quo discrimine dialectus hierosolymitana [d]), galilaea [e]) et nabataea [f]) inter se different. Adeo vulgata fuit lingua Syriaca in Palaestina, ut quidam Rabbinorum, cum muliere linguae Syriacae imperita collocutus, interprete usus sit [g]) et tam rara fuit peritia sermonis hebraei, ut R. Meïr illi vitam aeternam polliceretur, qui in Palaestina degeret et ibi lingua Sacra uteretur [h]). Sed de his hactenus, transeamus nunc ad Pentateuchum.

---

[a]) ex. c. ה׳ צבאות saepissime per ܡܪܝܐ ܚܝܠܬܢܐ redditur, at I. Sam. 17, 45; II. Sam. 5, 10; 6, 2; Jesai 1, 9; Jerem. 23, 15—16; 30, 8 et alibi per ܡܪܝܐ ܐܚܝܕܟܠ; וה׳ עמכם (II. Par. 20, 17) ܡܪܝܐ ܡܪܝ ܐܘܪܫܠܡ; בני אלהים (Job 1, 6) ܒܢ̈ܝ ܡܠܐܟܐ; פרכת saepissime ܦܪܣܐ, sed II. Par. 3, 14: ܦܪܘܣܬܐ; ארון = ܐܪܘܢܐ, at I. Sam. 14, 18; II. Sam. 6, 2 sqq.; I. Reg. 3, 15; 8, 3; II. Par. 6, 41: ܐܪܘܢ; במה ubique fere ܦܪܟܐ, at II. Paral. 1, 3: ܒܡܣܡܣܐ; אפוד = ܦܕܬܐ, Hosea 3, 4: ܐܦܘܕܐ; פֶּסַח = ܦܨܚܐ, Esra 6, 19: ܦܣܚܐ.

[b]) cfr. Assemani bibl. orient. I, 171; jerusch. Pesachim V, 3 et babli Pes. 61; Sota 49 b.

[c]) Gen. R. c. 74 et jer. Sota c. VII. in; jer. Meg. c. I; M. Esth. c. III. sub fin., M. CCant VIII, 6.

[d]) Num. R. c. 14; jer. Meg. c. I. Cfr. Nedarim 66 b et Abul-Pharagii hist. dynastiarum ed. Poc. p. 16—17.

[e]) cfr. Erubin 53 a.

[f]) jer. Nasir I, 1 et jer. Ned. I, 2, IX, 3; jer. Synh. IX, II, bab. Synh. 81 b. De Nabateis cfr. etiam. B. Bathra 56; Ned. 91 b: Genesis Rabba c. 44 et 48.

[g]) jer. Ned. XII, 10.

[h]) Sifri ad Deut. 32, 43 et jer. Sabb. c. I.

II.

Versio Simplex Pentateuchi antiquiorem prae se fert notam quam versio ceterorum V. T—i librorum, haud mirum, quum certe necessarium judicavissent, Legem ante omnia exponere. — **Hebraismi** et **Chaldaismi** innumeris locis reperiuntur, imo in exordio Geneseos interpres vobabulo ܝܬ, linguae Syriacae plane alieno, octies tantum in tota Simplici occurrenti et Ephr. Syro ipsi haud perspicuo usus est. Hebraïsmorum exempla affero haec:

ܬܘܗܘ ܘܒܘܗܘ = תהו ובהו (G. 1, 2) (quocum conferendum est Scholion Jacobi Edesseni in Ephr. Syri opp. I, 116); ܒܝܬ ܐܝܠ = בית אל (Ephr. Syr. opp. I, 178: ܡܦܫܩܝܢ ܒܝܬܐ ܕܐܠܗܐ); ܨܘܨܝܬܐ (Num. 15, 38) ציצית, quia hoc vocabulum Judaeis serioribus temporibus usitatum erat, contra Onk.: קרוספדין = LXX: *κράσπεδα* (cfr. Matth. 9, 20 et 23, 5); ܐܗܝܐ ܐܫܪ ܐܗܝܐ (Ex. 3, 14) אהיה אשר אהיה, quae vocabula lexicographis Syrorum non erant perspicua, **Bar-Ali** enim tradit versiones: ܐܠܗܐ ܕܐܠܗܐ ܐܝܬܝ ܐܝܟ et ܐܝܟ ܐܝܬܝ ܐܠܗܐ ܕܠܐ ܡܝܬ [a]); ܝܗ (Ex. 15, 2) יָהּ, contra locis parall. Jesai 12, 2 et Psalm. 117, 13: ܡܪܝܐ; — ܓܝܕܐ ܕܢܫܝܐ sive ܢܫܝܐ (Gen. 32, 33) = גיד הנשה, sic quoque Chaldaei et Arabs, qui habet: عِرْق النَّسا[a] Jacobus Edessenus vocabulum dissecat in ܓܝܕܐ ܕܐܢܫ (Ephr. Syr. opp. I, 183). — יָבָם et יִבֵּם (Deut. 25, 5, 7, 9) in Pesch. Pentateuchi non mutantur, contra Pesch. ad Matth. 22, 24, ubi Graecus habet *ἐπιγαμβρεύσει*, versionem exhibet: ܢܣܒ ܐܚܘܗܝ ܠܐܢܬܬܗ. Cfr. etiam Marc. 12, 9.

Voces peregrinae, quae in Pesch. Pentateuchi satis frequenter occurrunt, omnes fere in Targumis quoque scriptisque midraschicis istius saeculi leguntur. Usitatiorum exempla en habes sequentia: ܛܘܗܡܐ (Gen. 21, 23), *δῶμα*, domus, طُهْم; ܩܝܪܐ (G. 14, 10), *κηρα*, cera, talm. קירותא; ܫܝܪܐ (G. 24, 22), *σειρά*, سِوار; ܩܘܠܬܐ (G. 24, 14; I. Reg. 17, 12)

a) cfr. **Bernsteinii** lex. syr. I, 47 s. v. ܐܗܝܐ et **Hottingeri** analecta historico-theologica p. 104 sqq.

= קולתא. *κάλαθος*; ܪܘܬܝܢܐ (Gen. 37, 25; 43, 10; Ezech. 27, 17), *ῥητίνη*, resina; ܟܘܬܣܐ (G. 24, 25; 42, 47; Jud. 19, 19 pro מספוא), aram.: כסתא, cytisus, *κύτισος* [a]); ܦܪܝܙܘܡܐ (G. 3, 7) *περίζωμα*; ܩܒܘܬܐ (G. 6, 14) *κίβωτος*; ܐܣܩܦܐ (G. 44, 2; Ex. 25, 33) *σκάφη*, ܟܪܘܡܐ (Ex. 24, 10) talm. כרום, *χρῶμα*; ܡܘܟܠܐ (Ex. 26, 27) *μοχλός*; ܦܝܠܐ (Ex. 25, 29) *φιάλη*; ܩܪܘܟܐ (Ex. 14, 6; Jos. 11, 6; I. Reg. 10, 29), carruca; ܩܣܛܐ (Ex. 16, 33), *κίστη*, cista; ܐܦܘܢܝܩܐ (Ex. 25, 2; 26, 14; II. Sam. 18, 11; II. Par. 2, 14) *φοινικός* (cfr. Aruch s. v. אספניק); ܩܪܝܩܣܐ (Ex. 26, 6) = LXX.: *κρίκος*; ܦܘܪܦܐ (Ex. 35, 11), *πόρπη*, Onk. et Psdjon. פורפין; ܛܘܦܣܐ (Ex. 32, 4), *τύπος*; ܢܡܘܣܐ (Lev. 20, 23 etc.) *νόμος*; ܠܩܢܐ (L. 8, 11) *λεκάνη*; ܡܢ ܛܓܢܐ (Lev. 2, 5) = LXX.: *ἀπὸ τηγάνου*; ܘܠܓܢܐ ܦܛܝܪܐ (L. 2, 4) = LXX: *καὶ λάγανα ἄζυμα*; ܦܝܪܐ (L. 10, 1) = LXX.: *πυρεῖον*; ܗܡܝܪܐ (Num. 21, 29) *ὅμηρος*; ܐܓܘܪܐ (N. 35, 2) ager; ܐܣܟܡܐ (N. 18, 7) *σχῆμα*; ܡܪܣܘܦܐ (Deut. 25, 13), marsupium, talm. מרצופין (jer. Sabb. c. X); ܓܠܦܐ (D. 7, 4) = פסיליהם, *γλυφή* (Cfr. Mechilta פ׳ יתרו פו׳: לא תעשה לך פסל לא יעשה לך גלופה אבל יעשה לו אטומה (*ἄτομος*) ת״ל כל תמונה); ܟܪܩܘܡܐ (D. 20, 20) = *χαράκωμα* (LXX.: *χαράκωσις*, Onk. et Psdjon.: כרכומא).

Simplicem Pentateuchi cum ceteris versionibus comparanti statim ante oculos versabitur mirabilis saepe Nostri et Onkelosi consensus. Ex ista vero mutua ratione haud concludendum est, Simplicem nostram a redactoribus versionis Onkelosianae, quae minoris aetatis est, transscriptum esse, sed novo argumento corroboratur sententia, quam supra exposuimus, versione utraque, Chaldaica et Syriaca non aliud contineri nisi collectionem singularum interpretationum traditionumque, quae tunc temporis in ore omnium versabantur et magna ex parte in scriptis halachicis haggadicisque istius saeculi nobis servatae sunt. Minoris momenti mihi videtur versionis *τῶν* LXX. in Simplicem Pentateuchi vis, quae maxime in Genesi apparet et, ni fallor, interpolationibus li-

---

a) ܟܘܬܣܐ per metathesin, ut puto, ex „cytisus" ortum est. Pseudojon. quoque vertit מספוא per אספסתא, quod idem est ac Persarum أسپست أسفست et سفست = trifolium. (Cfr. Vullers lex. persico-lat. etymol. s. v.)

brariorum posterioribus tribuenda est. Locos, quibus haec ratio facillime perspicietur, hic afferam:

בחצצון תמר (G. 14, 7) ܒܥܝܢ ܓܕܝ, Onk. et Psdjon.: בעין גדי; Gen. Rabba c. 42: ובעין גדי דתמרייה. Notandum est quoque II. Par. 20, 2: חצצון תמר היא עין גדי: [illegible] et I. Sam. 24, 1—2. — ותפול מעל הגמל (G. 24, 64) [illegible] Onk. et Gen. R. c. 60: אתרכינת. — דודאים (G. 30, 14 et CCant 7, 14) ܝܒܪܘܚܐ; Onk., Psdj. et Gen. R. c. 72: יברוחין. Cfr. interpretationem hujus vocabuli in Ephr. Syri opp. I, 84. — נקבה שכרך עלי (G. 30, 28) [illegible], Onk.: פריש אגרך, Psdj.: קטע אגרך, Gen. R. c. 73: נקבה שכרך עלי סכום קטע ופריש. — מקל לבנה לח ולוז וערמון (G. 30, 37) [illegible], Onk.: חוטרין דלבן רטיבין ודלוז ודדלוב, Gen. R. c. 73: חוטר חיור דלוז ודדלוב (Ar. وَدُلْب cfr. Rosch hasch. 23 a). — והיה העטפים ללבן והקשרים ליעקב (Gen. 30, 42) [illegible], Onk.: והון לקישיא ללבן ובכיריא ליעקב, cfr. Gen. R. c. 73: ר׳ יוחנן אמר בכיריא דלבן ור׳ לקיש אמר לקישיא דלבן. — בכר הגמל (G. 31, 34) [illegible], Onk. et Gen. R. c. 74: בעביטא דגמלא. — האף תספה (G. 18, 23) [illegible], Onk.: הרוגזך שיציא. Cfr. Gen. R. c. 49 et Targ. Job. 6, 27. — על הרי אררט (G. 8, 4) [illegible], Ar. عَلَى جِبَالِ قَرْدَا et sic Onk. et Gen. R. c. 33. Cfr. Jes. 37, 38: ארץ אררט: [illegible]. — גן בעדן מקדם (G. 2, 8) [illegible], Onk.: מלקדמין. Cfr. Ned. 39 b. — ויבתר אותם בתוך (G. 15, 10) [illegible], Onk.: ופליג יתהון בשוי. — קנים תעשה את התיבה (G. 6, 14) [illegible] Onk.: מדורין Psdjon.: קולין = ܩܘܠܐ, κῶλον. Cfr. Gen. R. c. 31: קנים תעשה את התיבה קולין ומדורין. — במאה קשיטה (Gen. 33, 19) [illegible], sic etiam Onk., LXX. et Arabs, denique Targ., Pesch. et LXX. ad Jos. 24, 32 et Job. 42, 11. Haec interpretatio occurrit jam in Gen. Rabba c. 79, ubi narratur, Rabbinos quosdam colloquio cum mercatore arabe audivisse, vocem קשיטה etiam pro „ove“ et „unione“ usitatum esse (secundum rectam lectionem a R. Nathan in Arucho servatam s. v. קשיטה: אשאל לי מרגליתיך אשאל לי קשיטיך אפיק הדא אמרתא (ovis) Cfr. etiam Gen. R. l. c.: למרעיא אפיק הדא קשיטה למרעיא. — במאה קשיטה א״ר אבא במאה אונקיות במאה טלאי: et Rosch. hasch.

26 a. — קשיטה, quod Pseudojon. per מרגלין = *μαργέλλιον* vertit, a voce כוסיתא aut ܩܘܣܝܬܐ, qua Rabbini (R. hasch. 23 a) et Pesch. ad I. Reg. 10, 11—12 pro אלמגים usi sunt, ducendum esse censeo [a]). — להתגלל עלנו (G. 43, 18) ܠܡܬܥܫܩܘ ܥܠܝܢ, Onk.: לאתרברבא עלנא, cfr. ar. جَلَّ — ונפשו קשורה בנפשו (G. 44, 30) ܘܢܦܫܗ ܡܚܒܟܐ ܒܗ ܐܝܟ ܢܦܫܗ, sic etiam Onk. et Psdjon.; cfr. tamen Pesch. ad I. Sam. 18, 1. — את העם העביר אתו לערים (G. 47, 21) ܥܡܐ ܐܥܒܪ ܠܩܘܪܝܐ, Onk.: מִקְרֵי לְקֻרְוֵי. — מאשר שמנה לחמו (G. 49, 20) ܫܡܝܢ ܗܘ ܠܚܡܗ, quam lectionem jam habuit Ephraem Syrus (opp. I, 110); Onk.: דְּאשר טבא ארעיה. Cfr. Gen. R. c. 98: מאשר שמנה לחמו שארצו שמנה.

הוא יהיה לך לפה (Ex. 4, 16) ܘܗܘ ܢܗܘܐ ܠܟ ܡܬܪܓܡܢܐ, Onk. et Ex. Rabba c. 3: מתורגמן, Ar. وَيَكُونُ لَكَ تُرْجُمَانًا — אֹדם פטדה וברקת (Ex. 28, 17) ܣܘܡܩܐ ܘܝܘܪܩܐ ܘܒܪܩܐ, Onk., Jer., Psdjon. et Targ. Ezech. 28, 13: סמקן ירקן וברקן. — לשם שבו ואחלמה (Ex. 28, 19) ܥܝܢ ܫܘܢܪܐ ܘܟܕܟܕܐ ܩܢܩܢ b), Onk.: קנכירי טרקיא ועין עגלא. — שהם (ib.) ܒܪܘܠܐ, Onk. et Targ. Ezech.: בורלא, Ar. حجارة البلّور c) —

---

a) De voce ܩܘܣܝܬܐ cfr, M. Sachs Beiträge zur Sprach- und Alterthumswissenschaft I, 140.

b) ܩܢܩܢ = قَنْقَن, species conchae marinae. *Τῷ* ܥܝܢ ܫܘܢܪܐ cfr. عَيْنُ الهِرّ = oculus felis, gemma nota magni pretii felis oculum referens (Vullers lex. pers. II, 592) et عَيْنُ الثور = nomen stellae (Freytagii lex. ar. III, 252).

c) Variae exstant interpretationes XII. gemmarum in Exod. Rabba c. 38: שדרגנין (coloris camelini = pers. شترگونه aut rectius: *σαρδόνυξ, σάρδιον*), שמפוזין (*τοπάζιον*?), דייקניתין (הייקניתין צ״ל = *ὑάκινθος*), ברדינין (cfr. Vullers s. v. بردغ), סנפירינון, אסמרגדין, כוחלין (stibium = كُحل), אכאטים (coloris ignei = pers. آب آتش rectius vero legendum est אכאטים = *ἀχάτης*), הימיסיון, קרומטסין (قِرْمِزِي = coccinus, carmesinus?), פראלוקין (پِرَالك = chalybs praestantissimus), מרגליטום (*μαργέλλιον*)

מר דרור (Ex. 30, 23) ܡܘܪܐ ܕܟܝܐ, Onk. מרי דכי. Cfr. Meg. 10 b. — שרי מסים (Ex. 1, 11) ܫܠܝ̈ܛܢܐ ܒܝ̈ܫܐ, Onk. שלטונין מבאישין. — התפאר עלי [Ex. 8, 5 (9)] ܫܐܠ ܠܟ ܙܒܢܐ, Onk. שאל לך גבורה והב לך זמן. — במכסת נפשות (Ex. 12, 4) ܒܡܢܝܢܐ ܕܢܦ̈ܫܬܐ, sic etiam Onk. et Psdjon. Cfr. Mechilta ad l.: אין מכסת אלא מנין. — ידות (Ex. 26, 17) ܨܝ̈ܪܐ, Onk. et Psdj.: צירין. — מעשה עבות (Ex. 28, 14) ܥܒܕܐ ܕܓܕܘܠܐ, Onk. et Psdj.: עובד גדילא. — כפי תחרא (Ex. 28, 32) ܐܝܟ ܦܘܡܐ ܕܫܪܝܢܐ, Onk.: כפום שיריין, Psdj.: כפום סירא. — שחלת (Ex. 30, 34) ܛܘܦܪܐ, Onk.: טופרא (= mischn: צפורן). — בגדי השרד (Ex. 31, 10) ܠܒ̈ܘܫܐ ܕܫܘܡܫܐ, Onk. et Psdj.: לבושי שמושא. — במראת הצבאת אשר צבאו ... (Ex. 38, 8) ܒܡܚܙܝܬܐ ܕܢܫ̈ܐ ܕܨܐܡܢ, Onk.: במחזת נשיא דאתין לצלאה. Eodem modo verterunt Targ. et Pesch. ad I. Sam. 2, 22: את הנשים הצבאות.

שאת או ספחת או בהרת (Lev. 13, 2) ܫܘܡܐ ܐܘ ܩܠܘܦܝܐ ܐܘ ܒܗܩܐ, Onk.: שומא וקיפא או קלופי או בהקי. (Cfr. pers. بهك, ar. بهق, vitiligo.) — וקראתם דרור בארץ (L. 25, 10) ܘܩܪܘ ܚܐܪܘܬܐ ܒܐܪܥܐ, sic etiam Onk. et Psdjon.: cfr. Sifra ad l. et R. hasch. 9 b: דרור לשון חירות. — ואת היותרת על הכבד (L. 3, 4) ܘܚܨܪ ܟܒܕܐ, Onk. et Psdj.: וחצר כבדא (vox talmudica). — בתשומת יד (L. 6, 2, in Pesch. 5, 21) ܒܫܘܬܦܘܬܐ ܐܘ ܒܐܝܕܐ, Onk. et Psdj.: בשותפות ידא. — אבנט (L. 8, 7) ܗܡܝܢܐ, Onk.: המינא = pers. هميان et هميا = Zona. Cfr. Josephi Antiqu. III, 7, 2. — ומחית בשר חי (L. 13, 10) ܘܚܘܝܬܐ ܕܒܣܪܐ ܚܝܐ, Onk. et

et Targ. Cant. Cant. 5, 14: אחמר (= ܣܘܡܩܐ = أحمر), עקיק (ar. pers. عقيق = gemma rubra), ברקן עפרן (hic legendum statuo: ברקן ועפרן cfr. Targ. Pseudojon. ad Lev. 15, 17), כחלי, אזמורד (زمرد, زمرذ = σμάραγδος), גיהר (pers. گوهر = gemma), בירליא, אספור, טבאג (derivandum esse videtur ex pers. تاب = splendor aut rectius טפאז = τοπάζιον), פרוזג (Tawosi in versione Pentateuchi persica utitur voce: پيروزه), מריבג (forte مرواريد = cristallus, quo Tawosi utitur), אפנטור (ad similitudinem vocis rabb. מנומר = variegatus a graeco πάνθηρ derivatum. Cfr. pers. پشت پلنگ, dorsum pantherae, met. albo nigroque colore variegatus. Hanc notitiam debeo viro doctissimo, liberalissimo S. Nissen.)

Psdj.: ורושם בשרא חייא. — בשחין פרחה (L. 13, 20) ܘܫܘܚܢܐ ܕܦܪܚ, Onk. et Psdj.: בשחנא סגיאת, cfr. tamen L. 13, 25. — כתנת בד (L. 16, 4) ܘܟܬܢܐ, Onk. et Psdj.: דבוצא. Cfr. Tor. Coh. ad l.: בד שיהא של בוץ.

לחם הקלוקל (Num. 21, 5) ܠܚܡܐ ܠܝܛܐ, Onk.: דמכליה קליל. Cfr. Num. Rabba c. 19. — כבלע את הקדש (N. 4, 20) ܟܕ ܡܬܟܣܐ, Onk.: כד מכסן. — או יומים או חדש או ימים (N. 9, 22) ܐܘ ܝܘܡܐ ܐܘ ܝܪܚܐ, Onk.: או עדן בעדן. — הכנף פתיל תכלת (N. 15, 38) ܚܘܛܐ ܕܬܟܠܬܐ, Onk.: חוטא דתכלתא. Cfr. Gen. R. c. 43: ומתרגמינן חוטא דתכלתא. — ויקח קרח (N. 16, 1) ܘܐܬܦܠܓ, Onk.: ואתפליג. Cfr. M. Tanchuma ad l.: אין ויקח אלא לשון פליגא. — יזל מים מדליו (N. 24, 7) ܢܦܘܩ ܓܒܪܐ ܡܢ ܙܪܥܗ, Onk.: יסגי מלכא דיתרבא מבנוהי. LXX.: ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ. Cfr. M. Jlamdenu ad l.

יורה ומלקוש (Deut. 11, 14) ܒܟܝܪܐ ܘܒܐܚܪܝܐ, Onk. et Psdj.: בכיר ולקש. Cfr. Pesch. ad Joël 2, 23 et Taan. 6 a. — אקו ודישון (D. 14, 5) ܝܥܠܐ ܘܪܝܡܐ, Onk. et Psdj.: יעלא ורימא. — אל נחל איתן (D. 21, 4) ܠܢܚܠܐ ܚܣܝܢܐ, Onk.: לנחל בייר. — והתברך בלבבו (D. 29, 18) ܢܬܚܫܒ ܒܠܒܗ, Onk.: ויחשב בלביה. — ולחמי רשף וקטב מרירי (D. 32, 24) ܘܡܬܐܟܠܝܢ ܒܦܚܐ ܘܒܥܘܦܐ ܘܠܕܝܢ ܠܫܡܐ, Onk.: ואכילי עוף וכתישי רוחין בישין. Cfr. Sifri ad l. — פן ינכרו (D. 32, 27) ܕܠܐ ܢܬܝܬܪܘܢ, Onk. et Psdj.: דלמא יתרברב, Jer.: דלא יתגברון. — וכימיך דבאיך (D. 33, 25) ܘܐܝܟ ܝܘܡܝܟ ܥܘܫܢܟ, Onk.: תוקפך. Samarit. lectionem habet: רביך. — ולא נס לחה (D. 34, 7) ܘܠܐ ܐܬܚܠܦܘ ܦܟܘܗܝ a radice לְחִי. Cfr. ceteras versiones. — Alia exempla, quibus consensus inter Onkelosum et Nostrum perspicitur, infra afferam.

Versionem τῶν LXX. raro tantum in Simplicem et maxime quidem in Genesin vim habuisse, jam supra est dictum, quamquam in Ephraemii commentariis frequenter afferuntur loci, qui cum versione graeca conveniunt. En nonnulla exempla: ויכל אלהים ביום השביעי (Gen. 2, 2) ܘܫܠܡ ܐܠܗܐ ܒܝܘܡܐ ܫܬܝܬܝܐ, quam interpretationem, in Talmudis jam allegatam (jerusch. Megilla c. VI. et babli Meg. 9) exhibent LXX. et Samar. quoque. (Cfr. Frankelii Vorstudien zur LXX. p. 25 sqq.) — ויאמר קין אל הבל אחיו (G. 4, 8). Huic versui Noster aeque ac LXX. Samar. et Psdj. addit verba נצא השדה, quod additamentum praebet jam Ephr. Syrus (opp. I, 41). — ויזכר אלהים את נח ואת כל

החיה ואת כל הבהמה (G. 8, 1) Pesch. addit ܘܟܠܗܘܢ ܦܪ̈ܚܬܐ et quidem ex versione τῶν LXX, qui respicientes Gen. 7, 14 et 8, 17 habent: *καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάντων τῶν πετεινῶν καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων κτλ.* — ויצא יצוא ושוב (G. 8, 7) ܘܢܦܩ ܡܦܩ ܘܠܐ ܗܦܟ, LXX.: *καὶ ἐξελθὼν οὐκ ἀνέστρεψεν.* In Hexaplis autem ad hunc locum allegatur: *ὁ Σύρος οὐχ ὁμοίως τῇ Ἑλληνικῇ. λέγει γὰρ ὑπέστρεψε. καὶ ὁ Ἑβραῖος.* (Didymus.) — ויכו את כל שדה העמלקי (G. 14, 7) ܟܠܗܘܢ ܪ̈ܫܢܐ ܕܥܡܠܩܝ̈ܐ, LXX.: *πάντας τοὺς ἄρχοντας Ἀμαλήκ.* — על ראש המִּטָּה (G. 47, 31) ܥܠ ܪܫ ܚܘܛܪܐ, LXX: *ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.* Idem versus in ep. ad Hebraeos 11, 21 eodem modo allegatur et fortasse inde in Pesch. V. T—i migravit. Amos. 3, 12 מִטָּה etiam per ܚܘܛܪܐ = מַטֶּה redditur. — במשך היובל (Ex. 19, 13) ܡܐ ܕܫܠܡܘ ܩܠ̈ܐ, LXX.: *ὅταν αἱ φωναὶ .... ἀπέλθῃ.* — ויקח עמרם את יכבד דודתו (Ex. 6, 20) ܒܪܬ ܕܕܗ, LXX.: *θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρός αὐτοῦ,* quod aperte contradicit loco Num. 26, 59 et verisimile euphemismi causa mutatum est, propterea quod secundum legem biblicam materteram in matrimonium ducere non licet.

Sequentes quoque notandi sunt loci: תשב הנערה אתנו ימים או עשור (Gen. 24, 55) ܝܪ̈ܚܐ ܝܘܡܝܢ, quod plane respondet lectioni Hebraeo-Samarit.: ࠇࠃࠔ ࠀࠅ ࠏࠔࠅࠓ et versioni Samarit.: ࠇࠃࠔ ࠉࠓࠇ ࠉࠌࠉࠍ [a]). Sed verisimilius est, Nostrum τὸ ימים pro ירח ימים (Deut. 21, 13) aut חדש ימים (Gen. 29, 14; Num. 11, 20—21) habuisse; omnibus enim his locis memoratis vertit ܝܪ̈ܚ ܝܘܡܝܢ. Ad Deut. 21, 13. Ephraem S. (opp. I, 278) lectionem praebet: ܠܝܪ̈ܚ ܝܘܡܝܢ. — Versu Num. 3, 39: אשר פקד משה ואהרן, ubi ultimum vocabulum jam in Edd. Talmudistarum punctis notatum erat (cfr. Raschi ad l. ex Bechoroth 4) ואהרן in versione Pesch. et Samarit. deest.

Aliud momentum, omnibus versionibus judaicis commune, de quo jam supra monuimus, periphrasi quorundam locorum euphemistica continetur et in Simplici Pentateuchi saepius obvia est, quae et ipsa indolem hujus versionis, ut ita dicam, judaicam demonstrat. Exemplis supra memoratis sequentia e Pentateucho addo: עזר כנגדו (G. 2, 18, 20) ܐܝܟ ܕܒܘܬܗ. — וישע ה׳ אל הבל (Gen. 4, 4) ܘܐܬܪܥܝ ܒܗܒܝܠ. — היפלא מה׳ דבר

a) Cfr. Gesenius de Pentat. Samarit. p. 31.

השופט כל הארץ לא יעשה — ܕܐܢ ܕܝܢܐ ܕܟܠܗ ܐܪܥܐ ܠܐ ܥܒܕ (G. 18, 14) ܕܝܢܐ ܠܐ ܥܒܕ ܗܘ ܕܝܢܐ: ܠܐ ܗܘܐ ܕܝܢܐ ܕܟܠܗ ܐܪܥܐ, Onk. דיין כל ארעא (G. 18, 25) משפט ܠܐ ܥܒܕ ܕܝܢܐ — ܓܘܚܟܐ ܥܒܕ ܠܝ ܐܠܗܐ (G 21, 6) צחוק עשה לי אלהים — ברם יעבד דינא Onk.: חדוא עבד לי — כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (G. 22, 12) ܗܫܐ ܝܕܥܬ ܕܕܚܠ ܐܢܬ ܠܐܠܗܐ, Ar. فَانّي الْآنَ عَرَفْتُ النَّاسَ انَّكَ تَقِيٌّ لِلّه ...... Haec interpretatio ideo ab exemplari discedit, ut ratio habeatur doctrinae, quae Deo omnium rerum scientiam tribuit. — נפתולי אלהים נפתלתי עם אחותי (G. 30, 8) ܐܬܟܬܫܬ ܥܡ ܚܬܝ ܒܟܢܫܐ ܕܡܪܝܐ. — בלעדי אלהים יענה את שלום פרעה (G. 41, 16) ܠܐ ܐܢܐ ܐܠܐ ܐܠܗܐ ܢܥܢܐ ܫܠܡܐ ...... Hanc lectionem τοῦ Σύρου memoravit jam Procopius in Hexaplis.

וראיתם על האבנים (Ex. 1, 16) ܘܚܙܝܬܝܢ ܥܠ ܟܘܪܣܝܐ. Cfr. I. Sam. 4, 19. — תעבדון את האלהים (Ex. 3, 12) ܬܦܠܚܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. Cfr. Ex. 8, 21 et Dan. 9, 3—4. — אלהי העברים נקרה עלינו (Ex. 3, 18) ܐܠܗܐ ܕܥܒܪܝܐ ܐܬܩܪܝ ܥܠܝܢ. — והכתי כל בכור בארץ מצרים (Ex. 12, 12) ܘܐܡܚܐ ܟܠ ܒܘܟܪܐ. — ובכל אלהי מצרים (Ex. 12, 12) ܘܒܟܠܗܘܢ ܕܚܠܬܗܘܢ ܕܡܨܪܝܐ. — מי כמוך באלים ה׳ (Ex. 15, 11) ܡܢܘ ܐܟܘܬܟ ܡܪܝܐ. Ephraem contra addit (opp. I, 216) ܒܐܠܗܐ ܡܥܒܕܐ, Onk.: לית בר מינך. — היה אתה לעם מול האלהים (Ex. 18, 19) ܗܘܝ ܐܢܬ ܠܥܡܐ ܩܕܡ ܐܠܗܐ, Onk. et Psdj.: תבע אולפן. — ואשא אתכם על כנפי נשרים (Ex. 19, 4) ܘܛܥܢܬܟܘܢ ܐܝܟ ܕܥܠ ܓܦܐ ܕܢܫܪܐ, Ar. وَحَمَلْتُكُمْ شِبْهَ الْحَمُولِ عَلَى اجْنِحَةِ النُّسُورِ. — פן יהרסו אל ה׳ לראות (Ex. 19, 21) ܕܠܐ ܢܬܟܬܫܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. — לא יהיה לך אלהים אחרים על פני (Ex. 20, 3; Deut. 5, 7) ܠܐ ܢܗܘܘܢ ܠܟ ܐܠܗܐ ܐܚܪܢܐ ܣܛܪ ܡܢܝ, sic etiam Onk. et Psdj.; Ar. مِن دُونِي. — זבח לאלהים יחרם (Ex. 22, 20) ܢܬܚܪܡ, cfr. Ex. 23, 13, 32; 34, 15; Deut. 28, 14. — כי שמי בקרבו (Ex. 23, 21) ܕܫܡܝ ܥܠܘܗܝ ܡܬܩܪܐ, Onk.: הרי בשמי מימריה. — לשמצה בקמיהם (Ex. 32, 25) ܘܢܗܘܘܢ ܫܡܐ ܒܝܫܐ ܠܒܥܠܕܒܒܝܗܘܢ, Onk. et Psdj.: לבדיחין, euphemistice derivatum a loquendi formula: הקמים מאחריו (Gen. 41, 30; Psalm. 78, 6). — פני ילכו (Ex. 33, 14) ܩܕܡܝ ܢܐܙܠ. — אם אין פניך הולכים (Ex. 33, 15) ܐܢ ܠܐ ܐܢܬ ܐܙܠ ܥܡܢ. — ולא יראו פני ריקם (Ex. 23, 15) ܘܠܐ ܬܬܚܙܘܢ ܩܕܡܝ ܣܦܝܩܐܝܬ, Ar. وَلَا تَحْضُرُوا مَقْدِسِي فَارِغِينَ.

אשר נשאך ה̈ אלהיך — .ܡܛܠ ܕܩܪܝܒܗ ܓܠܐ (L.20,19) כי את שארו הערה — .ܩܕܡ ܡܪܝܐ (N.11,1,18) באזני ה' — .ܘܐܬܩܦܚܬ (N.1,31) היד ה̈, LXX: ἔναντι. — ܐܝܕܗ ܕܡܪܝܐ ܡܬܟܪܝܐ (N. 11, 23) תקצר ותמונת — .המימרא דה̈ יתעכב :.Onk — .ܘܕܡܘܬܗ ܕܡܪܝܐ ܚܙܐ (Num. 12, 8) ה̈ יביט ועבדי כלב עקב היתה — .ܚܠܦ ܕܗܘܬ ܪܘܚܐ ܥܡܗ (Num. 14, 24) רוח אחרת עמ וידעתם את — .ܘܬܕܥܘܢ ܕܐܬܚܪܝܬܘܢ ܥܡܝ (Num. 14, 34) תנועת את ה̈ הוא מגדף — .ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܡܪܓܙ (Num. 15, 30), Onk. et Psdj.: קדם ה̈ הוא מרגיז. — ܐܢܐ ܦܠܓܘܬܟ ܘܝܪܬܘܬܟ (Num. 18, 20) אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל ܒܝܢܬ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ. ܦܘܪܫܢܐ ܕܡܪܝܐ ܘܡܘܗܒܬܐ, Onk.: מתנן יהבית לך אנון חולקך ואחסנתך בגו בני ישראל.

ואתכם לקח ה̈ (Deut. 4, 20) ܘܠܟܘܢ ܕܒܪ ܡܪܝܐ, Onk.: קריב ה̈ ויתכון. — ומשלם לשונאיו על פניו (Deut. 7, 10) ܒܐܦܘܗܝ. Cfr. Onk., Psdj. et Ar. — כי דבר סרה על ה̈ אלהיכם (Deut. 13, 7) ܡܛܠ ܕܡܠܠ ܣܛܝܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟܘܢ. — או אשת חיקך (Deut. 13, 7) ܐܘ ܐܢܬܬܐ ܕܥܘܒܟ, Onk.: אתת קימך, alliteratione quadam ad חוק, cfr. Sifri ad l. — כליל לה̈ אלהיך (Deut. 13, 17) ܓܡܝܪܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ, Onk. et Psdj: גמיר קדם ה̈. — תמים תהיה עם ה̈ אלהיך (Deut. 18, 13) ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܟ. — כי אינני בקרבכם (Deut. 1, 42) ܡܛܠ ܕܠܐ ܗܘܝܬ ܒܝܢܬܟܘܢ. — תרע עינו (Deut. 28, 54, 56) ܬܒܗܬ ܥܝܢܗ alliteratione quadam ad תרא, sed rectius legitur in ed. Lee: ܬܒܗܬ = alqm. pudore afficere = talm.: מלבין פני חברו. — יצרנהו כאישון עינו (Deut. 32, 10) ܘܢܛܪܗ ܐܝܟ ܒܒܬܐ ܕܥܝܢܐ, Onk.: נטרינון כבבת עיניהו. — ישאהו על אברתו (Deut. 32, 11) ܘܫܩܠܐ ܠܗܘܢ ܥܠ ܒܫܩܦܐ ܕܐܒܪܘܗܝ, Onk. et T. Jer.: על תקוף אברוהי, certa quadam alliteratione ad אַבִיר. — לולי כעס אויב אגור (Deut. 32, 27) ܐܠܘܠܐ ܪܘܓܙܐ ܕܒܥܠܕܒܒܐ ܕܚܝܠ, Targ. jerusch.: אילולא כעסא דסנאה יתקף. — איש האלהים (Deut. 33, 1) ܓܒܪܗ ܕܐܠܗܐ, Targ.: נביא דה'. Cfr. Pesch. ad I. Reg. 12, 22; 13, 1 sqq.; 20, 28; II. Reg. 1, 11; 4, 9: ܢܒܝܐ ܕܐܠܗܐ, contra I. Sam. 9, 6: ܓܒܪܐ ܕܐܠܗܐ. — ישימו קטרת באפיך (Deut. 33, 10) ܢܣܝܡܘܢ ܒܣܡܐ ܒܪܘܓܙܟ, Onk.: קדמך, Ar. بين يديك.

Jam supra ex singulari capitum versuumque divisione concludimus, versionem simplicem lectionibus synagogicis in usu fuisse. Inde fit nea sententia, ut innumeris locis, quibus Lex singulos homines alloquitur, interpretes Syri plurali numero utantur, ex. gr. Exod. 22, 20; 23, 9, 14, 26; Lev. 25, 3—9; 19, 33; Deut. 13, 2; 15, 7; 17, 8; 25, 18;

24, 18. Quin etiam sermoni, qui est de futuro exsilio, Deut. 30, 4 Vocativus ܐܝܣܪܐܝܠ insertus est (אם יהיה נדחך מקצה השמים: ܐܢ ܢܗܘܘܢ ܡܒܕܪ̈ܝܟ ܐܝܣܪܐܝܠ ܐܢܫܝܟ ܒܣܘ̈ܦܝ ܫܡܝܐ; in loco parall. Nehem. 1, 9. Vocativus in versione deest), fortasse ad auditores cohortandos, ne spem recuperandi imperii amittant et aliis versibus loco *τοῦ* ישראל oratio directa exstat, ex. c. Deut. 17, 12: ובערת הרע מישראל: ܡܢ ܒܝܢܬܟܘܢ.

Satis multas interpretationes haggadicas halachicasque et quae, quamquam nec haggadicae nec halachicae in Rabbinorum scriptis simili modo memoriae mandantur, in Simplici nostra inveniri, jam in Commentatione isagogica monuimus. Restat nunc, ut exempla ex Pentateucho, consilio supra omissa, enumeremus, et halachica quidem seorsim postea allegabimus. — ואת הזוזים בְּהָם (G. 14, 5) ܘܥܫܝܢ̈ܐ ܕܥܡܗܘܢ. Cfr. LXX., Targ. jer. Samar. et Gen. R. c. 42: ית זויתנה דבהון. — וישב אותם אברהם (G. 15, 11) ܘܡܬܒ ܗܘܐ ܥܡܗܘܢ ܐܒܪܡ. Cfr. Gen. R. c. 44: נסב אברהם מכישה והוה מכיש להון וכו׳. — ועלטה היה (G. 15, 17) ܘܥܡܛܢܐ ܗܘܐ, Gen. R. c. 44: ועלטה היה אמיטתא הות. — קרית ארבע (G. 23, 2) ܒܩܘܪܝܬ ܓܢܒܪ̈ܐ, Jer.: קריתהון דגובריא. Cfr. Gen. Rabba c. 58, contra Jos. 14, 15: ܩܘܪܝܬ ܐܪܒܥ. — ויקח את מחלת בת ישמעאל (G. 28, 9) ܘܢܣܒ ܠܒܣܡܬ. Hoc non ratione loci Gen. 26, 34 habita factum est, sed Haggadam denotat, מחלת et בשמת duo diversa nomina unius ejusdemque personae fuisse. Cfr. Gen. 36, 3. Haec interpretatio jam Ephr. Syro cognita erat (opp. I, 174—175). Cfr. Psdjon. ad l. et Gen. R. c. 67 sub finem. — מלא שבוע זאת (G. 29, 27) ܫܠܡ ܡܫܬܘܬܐ ܕܗܕܐ. Noster *τὸ* שבוע non sensu verbali, sed cum Rabbinis per convivium nuptiale interpretatus est, quod sponsus et sponsa una cum parentibus spatio VII. dierum post diem nuptialem celebrabant; Psdj. et Jer. שבעתי יומי משתיא. Cfr. Jud. 14, 12 et jer. Moëd Katon I, 7. — נחשתי ויברכני ה׳ בגללך (G. 30, 27) ܢܣܝܬ ܘܒܪܟܢܝ ܡܪܝܐ ܡܛܠܬܟ, Onk.: נסתי וברכני ה׳. Cfr. Gen. R. c. 73: נחשתי נסתי ובדקתי. — והיה בכזיב בלדתה אתו (G. 38, 5) ܘܦܣܩܬ ܗܘܬ ܟܕ ܝܠܕܬܗ. Suspicor, huic versioni interpretationem haggadicam, Gen. R. c. 85: כזיב פסקה שם מקום inesse, et aeque ac in Psdjon. ܘܦܣܩܣܬ legendum statuo. — צפנת פענח (G. 41, 45) ܗܢܘ ܗܘ ܕܟܣܝ̈ܬܐ ܓܠܐ ܠܗ; Onk.: דמטמרן גלין לה, Psdj. דטמירן מפרסם, Ar. مُوضِحُ ٱلْخَفَايَا. Haec interpre-

pretatio haud respondet etymo Aegyptiaco, quod Hieronymus recte per „servator mundi" reddit a), sed cum derivatione haggadica a radice צפן cohaeret. Cfr. Gen. R. c. 90: צפנת פענח א״ר יוחנן צפונות מופיע et Hexapla ad l.: ὁ Σύρος: ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά. — בן משק ביתי (G. 15, 2) ܒܪ ܒܝܬܝ; Gen. R. c. 44: בן משק ביתי בר ביתי. — רובה קשת (G. 21, 20) ܘܡܠܦ ܗܘܐ ܩܫܬܐ; Gen. R. c. 53: רובה קשת מתלמד בקשר. — ועיני לאה רכות (G. 29, 17) ܘܥܝܢܝ̈ܗ ܕܠܝܐ ܪ̈ܓܝܓܢ ܗܘ̈ܝ, Jer. רכיכי, Samar. ࠓࠊࠉࠊࠍ. Cfr. Gen. R. c. 70.

כי אפילות הנה (Ex. 9, 32) ܡܛܠ ܕܐܦܝܠܢ ܗܘܘ, Psdj.: ארום לקישן הנו. Cfr. Exod. R. c. 12: מהו כי אפילות היה... ר״א לקישות היו. — נצבו כמו נֵד נוזלים (Ex. 15, 8) ܩܡܘ ܐܝܟ ܫܘܪܐ ܡܝ̈ܐ, Psdj.: קמו להון צרירין הי כזיקן מיא נוליא. Cfr. Mechilta ad l.: נצבו כמו נד מה נוד צבור וכו. — כי השחד יעור עיני פקחים (Ex. 23, 8; Deut. 16, 19) ܡܛܠ ܕܫܘܚܕܐ ܡܥܘܪ ܥܝ̈ܢܝܗܘܢ ܕܚܟܝ̈ܡܐ ܒܕܝܢܐ; Mech. ad l.: כי השחד יעור עיני חכמים בתורה. — עורות תחשים (Ex. 25, 5) ܡܫܟܐ ܕܣܣܓܘܢܐ, Onk. et Psdj.: משכי דססגונא, cfr. Sabb. 28 a: תחש... אמר ר׳ יוסף היינו דמתרגמינן ססגונא ששש בגוונים הרבה. — ܣܣܓܘܢܐ = כרמיל (II. Paral. 2, 7) et = בוץ (II. Par. 2, 13) verisimile compositum est ex pers. ساس = elegans, pulcher et گون = color. תחש varie explicatur in jer. Sabb. c. II: ועורות תחשים... ר׳ יהודה אומר טיינון (צ״ל קיינון) לשם צבעו נקרא (κυάνεος aut ὑακίνθινα δέρματα ut in LXX.) ור׳ נחמיה אומר גלקטינון (γαλάκτινος). — את האורים ואת התמים (Ex. 28, 30) ܢܘܗܪܐ ܘܡܫܡܠܝܐ. Cfr. Raschi ad l., Psdjon. et Hexapla: οἱ λοιποί: τοὺς φωτισμοὺς καὶ τὰς τελειότητας, contra Lev. 8, 8: ܓ̈ܠܝܢܐ ܘܫܪܪܐ = LXX.: τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. Sequentes quoque notandi sunt loci: ושאל לו הבה תמים (I. Sam. 14, 41) ܗܒ ܫܠܡܘܬܐ; עד עמוד במשפט האורים (Num. 27, 21) ܒܕܝܢܐ ܕܓܠܝܢܐ et denique הכהן לאורים ותומים (Esra 2, 63; Nehem. 7, 65) ܟܗܢܐ ܕܢܫܐܠ ܒܓܠܝܐ ܘܠܐ ܘܫܠܡܐ ܘܫܪܪܐ, quae versio fortasse inde orta est, quod in templo secundo aderant quidem sed non consultabantur Urim. — וַיַּרְא אהרן ויבן מזבח (Ex. 32, 5) ܘܕܚܠ ܐܗܪܘܢ = וַיִּרָא. Psdj. et Jer. duas conciliant versiones: וחמא אהרן ית חור נכים קדמוי ודחל. Cfr. Synh. 7

a) Cfr. Lepsius Chronologie der Aegypter I, 382.

et Exod. R. c. 41. Aliud exemplum hujus generis habes in Pesch. ad Gen. 3, 11: וָאִירָא כי עירם אנכי: ܘܚܘܝܟ ܕܥܪܛܠܝ ܐܢܬ, ubi Ephraem S. lectionem praebet: ܘܚܘܝܟ ܕܥܪܛܠ, quorum vocabulorum unum aut alterum glossema est. — ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש (Ex. 40, 17) ܘܗܘܐ ܒܚܕ ܒܢܝܣܢ ܩܕܡܝܐ ܒܫܢܬܐ ܕܬܪܬܝܢ ܒܚܕ ܒܝܪܚܐ. Hoc additamentum mere haggadicum est cfr. Sabb. 37 b: ויהי בחדש הראשון וכו׳ אתו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית וכו׳. Versio, quae a textu nostro discrepat, versus Num. 33, 38: ...(אהרון) וימת שם בחדש החמישי באחד לחדש: ܒܢܝܣܢ ܩܕܡܝܐ ܒܚܕ ܒܢܝܣܢ proculdubio corrupta est. Verisimile est, olim nomen mensis cujusdam syriaci, τῷ ܡܝܡ compositum (ex. c. ܚܡܫ ܡܝܡ) lectum esse. Quisnam intelligendus sit, nescio. In Talmude enim (Rosch hasch. 2 b—3 a) magistri, num mensis quintus in versu nostro memoratus אב an שבט fuerit, disputant. Cfr. denique additamentum ad Zachar. 1, 1: בחדש השמיני: ܒܢܝܣܢ ܕܐܬܡܠ ܒܚܕ ܒܢܝܣܢ.

ויקריבו לפני ה׳ אש זרה אשר לא צוה אותם (Lev. 10, 1) ܘܩܪܒܘ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܢܘܪܐ ܢܘܟܪܝܬܐ ܕܠܐ ܒܙܒܢܗ ܕܠܐ ܦܩܕ ܐܢܘܢ. Cfr. dictum R. Ismaëlis in Tor. Coh. ad l.: ר׳ ישמעאל אומר יכול אש זרה ממש ת״ל אשר לא צוה אותם הכניסוה בלא עתה (in Tor. Coh. ed. Ven. 1545 perperam legitur בלא עיצה, M. Jalkut autem veram servavit lectionem). — לשעירים (Lev. 16, 7) ܠܫܐܕܐ, Tor. Coh. ad l.: אין שעירים אלא שדים. — ויקב את השם (L. 24, 11) ܘܦܪܫ ܗܘܐ ܫܡܐ, pronuntiabat enim, ut magistri tradunt, nomen tetragammaton, שם המפורש. Cfr. Ephr. Syri opp. I, 249: ܫܡܐ ܦܪܝܫܐ ܗܘܝܘ ܠܐܠܗܘܬܐ ܕܝܠܗ ܘܡܫܡܫ ܥܕܡܐ. — ונקתה ונזרעה זרע (Num. 5, 28) ܘܬܐܠܕ ܕܟܪܐ, quam interpretationem habent Targ. Jer. quoque, Psdj. et Ephraem S. (opp. I, 252). Cfr. Jos. Antiqu. III, 11, 6; b. Sota 27, jer. Sota III, 4 et Sifri ad l.: ונקתה ונזרעה זרע שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח נקבות יולדות זכרים. — שש עגלות צב (Num. 7, 3) ܥܓܠܢ ܡܚܦܝܢ ܕܡܛܟܣܢ, Psdj.: כד מחפן ומטקסן; Sifri ad l. et Num. R. c. 12: אין צב אלא מטוקסות שלא היו מחסרות כלום. — וארון ברית ה׳ נוסע לפניהם דרך שלשת ימים (Num. 10, 33) ܐܘܪܚܐ ܝܘܡܐ ܚܕ. Cfr. Sifri ad l.: מהלך ג׳ ימים נסע הארון ביום אחד [a]).

---

[a]) Cfr. Frankelii Vorstudien zur LXX. p. 184.

Locorum halachice conversorum satis magnus numerus in versione nostra invenitur, qui certissima praebent documenta originis judaicae. Halacha partim circumscriptione quadam singulae vocis, partim et quidem non raro additamentis scholiisque denotatur. Interpretamenta haec halachica, maxima ex parte hucusque vix cognita, non minoris momenti sunt ad historiam Simplicis nostrae ipsiusque Halachae recte percipiendam quam illa, quae Frankelius pari sagacitate ac eruditione in versione *τῶν* LXX. detexit. En nonnulla exempla: אל תאכלו ממנו נא (Ex. 12, 9) ܠܐ ܬܐܟܠܘܢ ܡܢܗ ܟܕ ܢܐ, Onk. et Psdj.: כד חי; Mechilta ad l.: אין נא אלא חי. — ואת כל העודף הניחו לכם למשמרת (Ex. 16, 23) ܘܟܠܗ ܕܝܬܪ ܠܟܘܢ ܐܢܚܘ ܨܢܝܢܐ ܠܡܛܪܐ. Fortasse aliquis dixerit, auctorem versionis nostrae indicare, cibos die Sabbati haud calefactos, sed frigidos comedendos esse, sed ego potius suspicor, in versu nostro et Ex. 12, 34: משארותם צרורות בשמלותם: ܨܢܝܢܝܢ ܕܐܢܝܢ ܒܡܥܦܪܬܗܘܢ, pro ܨܢܝܢܐ: ܨܢܝܥܐ legendum esse. Cfr. Mech. ad Ex. 12, 34: אלו שיורי מצה ומרור et Pesch. ad Ex. 16, 32—34. — שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי (Ex. 16, 29) ܬܒܘ ܐܢܫ ܒܐܬܪܗ ܘܠܐ ܢܦܘܩ ܐܢܫ ܡܢ ܐܬܪܗ ܒܝܘܡܐ ܫܒܝܥܝܐ. Cfr. Mech. ad l. — אם בגפו יבוא בגפו יצא (Ex. 21, 3) ܐܢ ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܢܥܘܠ ܒܠܚܘܕܘܗܝ ܢܦܘܩ, Onk. et Psdj.: אן בלחודוהי יעול וכו', cfr. Kidd. 20 a: יחידי נכנס יחידי יצא. — שארה כסותה ועונתה לא יגרע (Ex. 21, 10) ܬܘܪܣܝܬܗ ܘܟܣܘܝܗ ܘܡܫܟܒܗ ܠܐ ܢܒܨܪ, Onk.: זיונה כסותה ועונתה [a]). Cfr. Mech. ad l. — רק שבתו יתן ורפוא ירפא (Ex. 21, 19) ܒܛܠܢܗ ܢܦܪܘܥ ܘܐܓܪܐ ܕܐܣܝܐ ܢܫܠܡ, Onk.: לחוד בוטלניה יתן ואגר אסיא ישלם. Cfr. Mech. ad l. — נקום ינקם (Ex. 21, 20) ܬܒܥܬܐ ܢܬܒܥ, Onk.: אתדנא יתדין; Synh. 71: נקום ינקם מיתת סייף. — ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה (Ex. 21, 22) ܡܬܚܣܪܘ ܢܬܚܣܪ, ut indicaretur, eum non morte sed pecunia mulctari. Cfr. Mech.: ענוש יענש ממון et Deut. 22, 19: וענשו אתו מאה כסף: ܘܢܚܝܒܘܢܝܗܝ ܡܐܐ ܕܟܣܦܐ. — ונתן בפלילים (ib.) ܢܬܠ ܐܝܟ ܕܦܣܩܝܢ ܕܝܢܐ, Mech.: אין פלילים אלא דיינים. — ואם שור נגח הוא מתמול שלשום (Ex. 21, 29) ܡܢ ܐܬܡܠܝ ܘܡܢ ܩܕܡܘܗܝ, Onk. et Psdj.: מאתמלי ומרקדמוהי, aliubi vero, ex. c. Deut. 19, 6 et Ex. 21, 36: ܡܢ ܐܬܡܠܝ ܘܡܢ ܡܬܡܠܝ, quia in versu nostro non spatium

[a]) De interpretatione *τῶν* LXX. cfr. Frankel: über den Einfluss der palästinensischen Exegese auf die alexandrinische Hermeneutik p. 93.

temporis indefinitum, sed triduum praeterlapsum designatur. Mech.: כסף שלשים שקלים יתן לארוניו — מתמול שלשום יום ואמש ושלפניו. (Ex. 21, 32) ܬܠܬܝܢ ܐܣܬܝܪܝܢ ܕܟܣܦܐ. Mech., Onk. et Psdj.: שקלים per סלעים vertunt, ex Talmude vero (Bechoroth 49 b) patet, סלע idem esse ac אסתירא סורייא = στατήρ, pers. اُسْطُر. Cfr. Pesch. ad II. Reg. 7, 1, 16, 18: סאה סלת בשקל וסאתים שעורים בשקל: ܣܐܬܐ ܕܣܡܝܕܐ ܒܣܠܥܐ: ܘܬܪܬܝܢ ܣܐܝܢ ܕܣܥܪܐ ܒܣܠܥܐ et Pesch. ad II. Sam. 24, 24; Nehem. 5, 15; 10, 33; I. Paral. 21, 25. — אלהים לא תקלל (Ex. 22, 27) ܠܕܝܢܐ ܠܐ ܬܨܚܐ, Onk.: דיינא לא תקיל. Cfr. Synh. 67 et Pesch. ad Ex. 21, 6. — אם כפר יושת עליו (Ex. 21, 20) ܘܐܢ ܡܘܗܒܐ ܢܣܝܡ ܥܠܘܗܝ, Onk.: אן ממון ישוון עלוהי. Cfr. B. Kama 40 a: ...דרבנן סברי כופרא ממונא ... et Pesch. ad Num. 35, 31. — וכי יגוף שור איש את שור רעהו (Ex. 21, 35) ܘܟܕ ܢܢܓܚ ܬܘܪܐ ܕܓܒܪܐ ܠܬܘܪܐ ܕܚܒܪܗ, perspicue expressum, ne רעהו cum commentatoribus Karaeorum ad שור referretur. Cfr. Ibn Esrae scholion acute scriptum ad l. — ולקח בעליו ולא ישלם (Ex. 22, 10) ܘܢܩܒܠ ܡܪܘܗܝ ܡܘܡܬܐ ܘܠܐ ܢܦܪܘܥ, Onk. et Psdj.: ויקבל מריה מניה מומתא. Cfr. B. Kama 106 a: ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו הבעלים שבועה שוב אין משלם ממון. — ובשר בשדה טרפה לא תאכלו (Ex. 22, 30) ܘܒܣܪܐ ܕܢܟܝܬ ܡܢ ܚܝܘܬܐ ܚܩܠܐ ܠܐ ܬܐܟܠܘܢ, plane ut Onk. et Psdj. Cfr. Cholin 102 b: .... ובשר בשדה טרפה לא תאכלו זה בשר מן החי, Pesch. ad Lev. 7, 24: וחלב נבלה וחלב טרפה: ܘܬܪܒܐ ܕܡܝܬܐ ܘܬܪܒܐ ܕܐܟܠܗ ܚܝܘܬܐ, Ezech. 4, 14: נבלה וטרפה: ܘܢܒܝܠܐ ܘܬܒܝܪܐ ܚܝܘܬܐ, contra Ezech. 44, 31: ܘܟܠ ܕܡܝܬ ܘܬܒܝܪ. — בד בבד יהיה (Ex. 30, 34) ܡܬܩܠ ܒܡܬܩܠ ܢܗܘܐ, Onk. et Psdj.: מתקל במתקל יהי. Cfr. Keritoth 5 a: כשהוא שוקל בהכרע הוא שוקל או אינו אלא עין בעין הוא שוקל ת״ל כתב רחמנא בד בבד ואת אמר בהכרע. — לא תבשל גדי בחלב אמו (Ex. 34, 26) ܠܐ ܬܒܫܠ. (De hoc loco jam supra disseruimus.)

ושלם אתו בראשו (L. 5, 24, in Pesch. 6, 5) ܢܦܪܥܝܘܗܝ ܒܪܝܫܗ. — קרן est vox mere talmudica, summam, ut ita dicam, capitalem designans, qua etiam magistri in interpretando versu nostro utuntur, B. Kama 65 b et Tor. Coh.; contra Num. 5, 7: והשיב את אשמו בראשו: ܘܢܦܪܘܥ ܚܘܒܬܗ ܒܪܝܫܗ. — והרים ממנו בקמצו (L. 6, 5 [15]) ܘܢܣܒ ܡܢܗ ܡܠܐ ܩܘܡܨܗ et Lev. 5, 12: מלא קמצו: ܡܠܐ ܩܘܡܨܗ; Menach. 11 a: זו זרת זו קמיצה.

Nomina animalium aviumque lege prohibitorum (Lev. c. 11 et Deut. c. 14) non omnia translata sunt et jam in Ephraemii commentariis (I, 241 et 275) desiderantur. Hac re Hirzel [a]) indolem christianam versionis nostrae, nescio quo jure, demonstrari voluit. Nos contra contendimus, animalium illorum omissionem ex eo ortam esse, quod interpretes traditiones rabbinicae quaenam adhibendae sint ignari, in explicandis his legibus, hucusque a Judaeis magni habitis, libero arbitrio agere non ausi sunt [b]). Praeterea tenendum est, pluribus hujus capitis nominibus unum idemque animal designari, id quod jam a Talmudicis dictum est [c]). Nomina in Simplice translata potissimum nominibus in Talmudis et Targumim usitatis consonant, ex. c. שָׁלָךְ: ܫܠܐ ܢܘܢܐ, Onk. et Psdj.: שלי נונא, Cholin 63 a: אמר ר׳ יהודה שלך זה השולה דגים מן הים. — קאת: ܩܩܐ (cfr. Pesch. ad Jes. 34, 11; Zephanja 2, 14; Ps. 102, 6), Onk. et Psdj.: קקא — et רחם: ܫܪܩܪܩܐ, Onk. et Psdj.: שרקרקא, cfr. Cholin l. l.: אמר ר׳ יהודה קאת זה הקוק רחם זו שרקרק et jer. Sabb. c. II.: תנא ר׳ ישמעאל ואת הקאת זה הקוק (קוק = قُوق, שרקרק = شِقِّرَاق). — דוכיפת: ܢܓܪ ܛܘܪܐ, Onk. et Psdj.: נגר טורא (haec dua nomina idem valere, patet ex Gittin 68 b); ינשוף: ܩܦܘܦܐ, Onk. et Psdj.: קפופא = قُقَّة? (cfr. Targ. et Pesch. ad Jes. 34, 11); חלד: ܩܘܩܫܐ, Psdj.: כרכושתא. — צב: ܚܪܕܘܢܐ, Psdj.: חרדונא (jer. Berach. c. I. et VIII: חרדונה, حِرْدَوْن). — ואם נקבה תלד וטמאה שְׁבֻעַיִם (L. 12, 5) ܬܗܘܐ ܛܡܐܐ ܐܪܒܥܬܥܣܪ ܝܘܡܝܢ, Onk. et Psdj.: ותהי מסאבא ארבעה עסר. Cfr. Tor. Coh. ad l.: וטמאה שבעים שני שבועות שהם ארבעה עשר יום. — ושפלה איננה מן העור והיא כהה (L. 13, 21) ܘܠܐ ܗܘܬ ܡܟܝܟܐ ܡܢ ܡܫܟܐ ܐܠܐ ܥܡܝܐ ܗܝ (Lee pravam habet lectionem ܥܡܝܫܐ, at v. 26 recte ܥܡܝܐ). Cfr. Tor. Coh.: ושפלה איננה מן העור והיא כהה זהו שאמרו לרבות את השוה לגבוה.

---

[a]) De Pentateuchi versionis Syriacae quam Peschito vocant indole commentatio critico-exegetica, scripsit Lud. Hirzel p. 128.

[b]) Pro aliis etiam vocabulis, quae ab interpretibus fortasse non satis intelligebantur, frustra in Pesch. quaerimus interpretationem, ex. c. pro נתק הוא (Lev. 13, 30) et כרות שפכה (Deut. 23, 2).

[c]) Cholin 63 b: היא דאה היא ראה, היא איה היא דיה.

ܘܢܓܠܚ ܡܬܓܠܚܘ ܕܣܡܦܬܐ ܘܦܣܘܗ (L. 13, 33) והתגלח ואת הנתק לא יגלח — ܠܐ ܢܓܠܚܘܢ, Onk.: ויגלח סחרני נתקא ודעם נתקא לא יגלח. Tor. Coh.: ואת הנתק לא יגלח סמוך לנתק לא יגלח הא כיצד מגלה חוצה לו ומניח שתי שערות סמוך לו. — פחתת הוא בקרחתו או בגבחתו ܡܫܘܬܐ ܗܝ ܒܩܪܚܘܬܗ ܐܘ ܒܓܒܚܘܬܗ (L. 13, 55), Onk.: בשחיקותיה או בקרחתו אלו השחקים בגבחתו אלו החדשים :Tor. Coh. .בחדתותיה (ܒܠܝܐ a ܒܠܐ = שחקים, vestes tritae). — על דם האשם (L. 14, 17) ܥܠ ܕܘܟܬܐ ܕܕܡܐ ܕܚܛܗܐ, Psdj.: עלוי אתר דיהב מן שירויא אדם קרבן אשמא, Tor. Coh.: על דם האשם שיקדום הדם לשמן או אינו אלא יש שם דם יתן אין שם דם לא יתן ת״ל אל מקום דם האשם (L. 14, 28) הווי אין הדם גורם אלא המקום גורם. — והבא אל הבית (L. 14, 46) ܒܒܝܬܐ ܕܟܠܗ, Tor. Coh.: והבא אל הבית כשיכנים ראשו ורבו. — ושחט את הצפור האחת (L. 14, 50) ܘܢܟܣܘܢ ܟܘܪܐ ܘܢܟܣܘܢ ܨܦܪܐ, Psdj.: ויכום טבחא ut indicarent, ab alio etiam praeter sacerdotem mactari posse. Cfr. Lev. 14, 4. — ולקח את שני השעירים והעמיד אותם לפני ה׳ (L. 16, 7) ܘܢܩܝܡ ܐܢܘܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ. Cfr. Cholin 11. — איש עתי (L. 16, 21) ܓܒܪܐ ܕܡܛܝܒ, Onk.: גבר די זמין; Sifra ad l.: עתי שיהא מזומן. — מולדת בית או מולעת חוץ (L. 18, 9) ܒܪ ܒܝܬܐ ܐܘ ܒܪ ܕܐܬܝܠܕܬ ܒܪ ܫܘܩܐ. Cfr. Onk, Psdjon. et Commentatores. — ומזרעך לא תתן להעביר למלך (L. 18, 21) ܘܡܢ ܙܪܥܟ ܠܐ ܬܬܠ ܠܡܥܒܪܘ ܠܡܠܟܘܬܐ, Psdjon.: ומן זרעך לא תתן בתשמשתא לציד בת עממין et Lev. 20, 2—5: אשר יתן מזרעו למלך: ܕܢܬܠ ܡܢ ܙܪܥܗ ܠܡܠܟܘܬܐ; Hirzel (p. 13—14) non dubitat „quin Syrum loco voc. מלך aliud quid legisse statuat.“ Cfr. tamen Sifri ad Deut. 18, 10: מעביר בנו ובתו באש זה הוא הבועל ארמית ומעמיד ממנה בן אויב למקום et Meg. 25 a [a]); contra II. Reg. 23, 10: להעביר איש את בנו ואת בתו למלך: ܠܡܥܒܪܘ ܓܒܪ ܒܪܗ ܘܒܪܬܗ ܒܢܘܪܐ ܠܡܠܟ.

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו (Lev. 19, 3) ܓܒܪ ܡܢ ܐܡܗ ܘܡܢ ܐܒܘܗܝ ܢܕܚܠ b) ܘܦܘܩܕܢܝ ܢܛܪ. — שבתתי sensu generali, quo etiam Jebam. 6 a occurrit, conversum est. Nam, ut magistri talmudici docent, duae leges איש אמו וכו׳ et ואת שבתתו וכו׳ ideo in uno versu conjunctae sunt, ut indicarent, veneratione et amore erga parentes neminem ad Sabbati aut quamcunque legem biblicam violandam impelli

a) Cfr. Frankelii Vorstudien zur LXX. p. 184.

b) Cfr. Lev. 21, 2: לאמו ולאביו: ܠܐܡܗ ܘܠܐܒܘܗܝ.

posse. Cfr. Lev. 19, 30 et 26, 2: ואת שבתתי תשמרו: ܘܫܒܬܝ ܛܪܘ et Sifra: את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו הזהיר כן הכתוב על כל המצוה. Haec interpretatio halachica mihi cum significatione, quam שבות habet apud Rabbinos (cfr. Aruch s. v. שבת sub 2) arcte cohaerere videtur. — לעני ולגר תעזב אותם (Lev. 19, 10) ܐܠܐ ܫܒܘܩ ܐܢܘܢ ܠܡܣܟܢܐ ܘܠܬܘܬܒܐ ܕܒܝܢܝ ܗܘܐ (ܘܠܓܝܘܪܐ ܕܥܡܟܘܢ). Voces uncis clausae, quae nonnisi in Polygl. Londin. leguntur, in ed. Lee autem jure omissae sunt, a glossatore quodam, aliam versionem pro גר in Bibliis saepe obviam ante oculos habente, textui nostro adjunctae sunt. Interpretatio vero ܠܬܘܬܒܐ ܕܒܝܢܝ ܗܘܐ mere halachica est. Cfr. Sifra ad l.: לגר אי לגר יכול לגר תושב תֹ״ל ללוי מה לוי בן ברית אף כאן בן בריה et Pesch. ad Lev. 19, 33, 34.

לא תנחשו (L. 19, 26) ܠܐ ܬܢܚܫܘܢ ܒܦܪܚܬܐ ܒܥܢܢܐ. Sifra ad l. et Synh. 66 a: תֹ״ר לא תנחשו ולא תעוננו כגון אלו המנחשים בחולדה בעופות ובדגים. — אבות וידעוני (L. 20, 6) ܕܟܘܪ̈ܐ ܘܚܪ̈ܫܐ; ידעוני (Deut. 18, 11) ܘܡܫܐܠ ܡܢ ܡܝ̈ܬܐ, Psdj: שאלין גרם ידוע, שאלי בירין ומסקי זכורו. Synh. 65 b: תֹ״ר בעל אוב אחד המעלה בזכורו .... תֹ״ר ידעוני זה המניח עצם ידוע בפיו והוא מדבר מאליו. Cfr. jer. Synh. XIV, 13 et Pesch. ad I. Sam. 28, 7, 9; II. Reg. 21, 6; 23, 24; II. Paral. 33, 6; Jesai. 8, 19; 19, 3. — Ephraem S. vocem ܝܕܘܥܐ explicat in commentariis ad I. Sam. 28, 3 (opp. I, 387) [a]. — מעונן (Deut. 18, 10) ܘܚܕܪܝ ܥ̈ܝܢܐ, Psdj.: חדורי עינין. Sifri et Synh. 65 b: תֹ״ר מעונן..... חכ״א זה האוחז את העינים. Cfr. Pesch. ad Deut. 18, 14; II. Reg. 21, 6; II. Par, 33, 6; Micha 5, 11 [b]. — לא יטמא בעל בעמיו (L. 21, 4) ܒܪܒܐ ܕܥܡܗ, Onk.: רבא דעמה.

גִּבֵּן (L. 21, 20) duplici modo in Pesch. vertebatur: ܟܦܝܦ et ܓܘܙ. Ambae hae voces leguntur jam in Sifri פ׳ אמור; b. Bechoroth 45 b et jer. Berach. c. IX.: הרואה את הכושי ואת הגיחור ואת הלווקן (הכיפח) ואת הכיפח; itidem pro תבלל בעינו duplex legitur interpre-

---

a) ܝܕܘܥܐ, ידוע = أيدع, nomen avis, (Kam)? Cfr. etiam scholion R. Schimschon-is (ר״ש) ad Kilaïm VIII, 5.

b) Cfr. phrases pers.: چشم , چشم زده كردن , چشم كردن , چشم بند , گرفتن.

tatio: ܢܬܬܪ ܓܒܝܢܘܗܝ et ܚܘܪܐ ܐܝܬ ܒܥܝܢܘܗܝ, plane ut in Bechor. 44 a: שנשרו ריסי עיניו et חורוור = לווקן, λευκός. Duplicem hanc versionem Ephraem S. jam habuit in codice suo (opp. I, 246—247): ܐܘ ܕܣܪܝܚ ... ܐܘ ܕܡܣܪܚܐ ܐܝܢܘܗܝ ܐܘ ܕܦܚܝܚ ܐܘ ܚܘܪܐ ܐܝܬ ܒܥܝܢܘܗܝ ܐܘ ܕܦܘܫܟ ܐܘ ܕܓܪܒܐ ܡܫܚܘܗܝ ܐܘ ܕܓܒܝܢ ܐܘ ܕܐܪܒ ... ܐܘ ܕܓܠܝܦ ܢܦܫܗ ܐܘ ܕܐܟܝܢܐ. ܐܘ ܕܫܒܪ ܐܘ ܕܢܬܬܪ ܓܒܝܢܘܗܝ ܐܘ ܕܓܠܐ ܣܘܕܪ.

וספרתם et ܘܡܢܝܘ ܡܒܬܪ ܝܘܡܐ ܩܕܡܝܐ (L. 23, 11) ממחרת השבת יניפנו ܘܬܡܢܘܢ ܠܟܘܢ ܡܢ ܒܬܪܗ ܕܝܘܡܐ (scil. ܩܕܡܝܐ) (L. 23, 15) לכם ממחרת השבת et similiter LXX. Cfr. Frankelii Vorstudien zur LXX. p. 190—191. ܒܬܫܥܐ (L. 23, 32) ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב — ܒܗ ܒܪܡܫܐ, Psdj.: בעדוני רמשא. Cfr. Joma 81 b.

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל (L. 23, 40) ܘܣܒܘ ܠܟܘܢ ܒܝܘܡܐ ܩܕܡܝܐ ܦܐܪܐ ܕܐܝܠܢܐ ܫܦܝܪܐ ܐܬܪܘܓܐ ܘܠܒܒܐ ܕܕܩܠܐ ܘܐܣܐ ܘܚܠܦܐ. — ܐܬܪܘܓܐ = pers. تُرُنْج, ar. أُتْرُنْج, quo etiam Arabs in interpretando versu nostro utitur, usque ad hodiernum diem Judaeis usitatum est in festo tabernaculorum [a]). — ܠܒܒܐ ܕܕܩܠܐ pro כפות תמרים = לולב. Cfr. Succa 45 b. — ܐܣܐ = ar. pers. آس = ענף עץ עבות. Ex Tor. Coh. ad l. et Succa 32 b patet ענף עץ עבות idem esse ac הדם, هَدَس, hoc vero vertitur per ܐܣܐ. Cfr. Succa 33 a: הדס מצרי = אסא מצראה et Jesai 55, 13: תחת הסרפד יעלה הדס: ܘܚܠܦ ܣܪܘܝܐ ܢܣܩ ܐܣܐ. — ܚܠܦܐ pro ערבי נחל, ut indicaretur illud: אין לי אלא ערבי נחל של בעל ושל הרים מניין וכו' (Succa 33 b). — Hunc locum cnnferre juvat cum versu Nehem. 8, 15 ad sententiam magis quam ad verba expresso: והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לעשות סכות ככתוב: ܐܝܬܘ ܛܪܦܐ ܕܙܝܬܐ ܘܣܘܟܐ ܘܐܣܐ ܘܠܒܒܐ ܕܕܩܠܐ ܘܣܘܟܐ ܕܚܠܦܐ (סכך של ערבות) (De voce ܓܢܐ cfr. Aruch s. v. גן, 11).

ܒܫܒܬܐ (L. 24, 8) ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד, ܕܫܒܬܐ ܢܗܘܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܡܝܢ. — Dixerit aliquis, ܕܫܒܐ in ܕܫܒܬܐ emendandum esse, sed lectio nostra, quam omnes praebent Codd., halachica est. Cfr. Tor. Coh.: יערכנו אין עורך עמו קנים בשבת אלא נכנס מערב שבת ושומטם ונותנם לארכו של שולחן et Menach. 97 a. — ויקב בן האשה הישראלית את השם (L. 24, 11) ܘܦܪܫ ... ܫܡܐ, Onk.: ופריש

---

a) Cfr. Rapaportii Erech Millin s. v. אתרוג.

יח שמא; Tor. Coh.: את השם זה שם המפורש ששמע מסיני. — ܫܬ ܫܢܝ̈ܢ (L. 25, 3) ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה ܬܟܣܚ ܟܪܡܟ ܘܬܟܢܫ ܥܠܠܬܗ. Sifra ad l.: שש שנים תורע ואספת ששה זרעין וששה אסיפין לא ששה זרעין ושבעה אסיפין. — ימים תהיה גאולתו (L. 25, 29) ܝ̈ܘܡܐ ܢܗܘܐ ܦܘܪܩܢܗ, Psdj.: מן עידן לעידן. Erachin 31 a: ורבנן האי ימים מאי עבדי ליה מיבעי ליה מיום ליום. — והחזקת בו גר ותושב וחי עמך (L. 25, 35) ܠܐ ܬܬܚܫܒܘܢܝܗ ܐܝܟ ܬܘܬܒܐ ܘܐܝܟ ܐܟܣܢܝܐ. Interpretes nostri enunciationem primum interrogative perceperunt et deinde, ut innumeris aliis locis negative transtulerunt. Voce etiam החזיק non significatione, quae in lingua hebraea, sed ea quae in lingua talmudica valet: aliquem pro aliquo habere, utuntur.

הוא יתחטא בו ביום השלישי ... ואם לא יתחטא (N. 19, 12) ܗܘ ܢܬܕܟܐ ܒܝܘܡܐ ܕܬܠܬܐ ... ܘܐܢ ܠܐ ܢܬܕܟܐ. Cfr. Sifri ad l.; Pesch. ad Num. 19, 19—20; 31, 19 et Zachar. 13, 1: לחטאת ולנדה: ܠܕܘܟܝܐ ܘܡܣܚܬܐ. — הסך נסך שכר (N. 28, 7) ܢܣܘܟ ܢܣܟܐ ܕܚܡܪܐ, Onk. et Psdj.: יתנסך נסוך דחמר עתיק, Ar. يُرَشُّ فِي ٱلْقُدْسِ رَشًّا مِن عَتِيقَةٍ لِلّٰه. I. Reg. 16, 9: והוא בתרצה שותה שכור: ܫܬܐ ܗܘܐ ܚܡܪܐ et ib. 20, 16, contra Jesai 56, 12: ܫܟܪܐ. Cfr. B. Bathra 97 a et Kerith. 13 b: יין המשכר פרט ליין מגתו. — ואם הניא אביה אותה (N. 30, 6) ܐܘ ܠܐ ܢܫܒܘܩ et ib. v. 9: יניא אותה והפר את נדרה: ܢܫܒܘܩ ܠܗ̇. Cfr. Sifri ad l.: הנאה זו הפרה.

לא תוכל לאכל בשעריך (Deut. 12, 17) ܠܐ ܬܫܟܚ ܠܡܐܟܠ ܒܩܘܪ̈ܝܟ, Onk.: לית לך רשו, Ar. وَلَا يَجُوزُ لَكَ أَنْ تَأْكُلَ; Sifri: לא תוכל לאכל בשעריך ר׳ יהושע בן קרחה אומר יכול אני אבל איני רשאי. Cfr. Pesch. ad Deut. 16, 5; 17, 15 (Sifri: לא תוכל לתת עליך איש נכרי זו מצות לא תעשה); 22, 19, 29. — ובאת אל הכהנים הלוים ואל השופט (D. 17, 9) ܘܬܐܙܠ ܠܘܬ ܟܗܢ̈ܐ ܐܘ ܠܘܬ ܠܘܝ̈ܐ ܐܘ ܠܘܬ ܕܝ̈ܢܐ. Sifri: ואל השופט... אף על פי שאין בו (בכה״ד) כהנים ולוים כשר. — לא תחום עינך עליו (D. 19, 13) ܘܠܐ ܬܚܘܣ ܥܝܢܟ ܥܠܘܗܝ ܕܐܦܩܘܕܘܗܝ, at in duobus versibus D. 19, 21: לא תחום עינך נפש בנפש עין בעין et Deut. 25, 12: וקצתה את כפה לא תחום עינך sine additamento: ܕܐܦܩܘܕܘܗܝ, quia hic non de capitis supplicio, sed de mulcta agitur. — לא תסיג גבול רעך (D. 19, 14) ܠܐ ܬܫܢܐ ܬܚܘܡܐ ܕܚܒܪܟ. Cfr. Sifri ad l.: לא תסיג גבול רעך

אשר גבלו ראשונים והלא כבר נאמר לא תגזול וכו׳ מניין לעוקר תחומים של שבטים שעובר בלא תעשה ת״ל לא תשיג גבול עולם. — ܠܐ ܬܚܙܐ (D. 22, 4) לא תראה את חמור אחיך או שורו נופלים בדרך ܒܐܘܪܚܐ ܢܦܠ ܬܘܪܗ ܐܘ ܕܒܥܠܕܒܒܟ ܘܬܫܒܩܝܘܗܝ. Sifri: אין לי אלא חמור אחיך חמור שונאך מניין ת״ל חמור מכל מקום וכו׳. — וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו (D. 24, 1 et 3) ܘܢܟܬܘܒ ܠܗ ܘܢܫܪܝܗ (ܡܢ ܒܝܬܗ). Primo versu verba ܡܢ ܒܝܬܗ, quae in tertio versu leguntur, librarii haud dubie errore omissa sunt. Verbum בידה vero Noster eo consilio non interpretatus est, ut indicaretur Halacha: ידה אין לי אלא ידה וכו׳ (Gittin 77 a).

Locis nonnullis, quibus interpretandis ipsi magistri talmudici nullam certam sententiam in medium protulerunt, interpretes nostri verba ad intelligendum difficilia plane omittunt: ex. c. in versu Deut. 27, 14: וענו הלוים ואמרו אל כל איש ישראל verbum לוים, (de cujus difficultate in loco nostro cfr. Sota 37 a) in Pesch. desideratur. Aliis locis Pesch. versionem praebet, quae a magistris talmudicis aut expresse rejicitur aut contrario sensu accipitur ex. c. Deut. 25, 6: והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת: ܢܬܩܐܡ ܥܠ ܫܡܐ ܕܐܚܘܗܝ ܡܝܬܐ. Haec interpretatio in Sifri ad l. et Jebam. 24 a improbatur. — טמא יהיה כטמאת נדתה (Lev. 15, 26) ܐܝܟ ܛܡܐܘܬܐ ܕܟܘܫܒܗ; Sifra: כטומאת נדתה ולא כימי נדתה. — לא תקיפו פאת ראשיכם (L. 19, 27) ܠܐ ܬܪܒܘܢ ܩܘܨܬܐ ܕܪܫܝܟܘܢ (cfr. Raschi ad l.). Hanc lectionem habet jam Ephraem S. et simili modo verterunt interpretes versum Ezech. 44, 20: ופרע לא ישלחו: ܘܩܘܨܬܗܘܢ ܠܐ ܢܪܒܘܢ, ad quem locum Theodoretus (in Hexapl.) lectionem affert τοῦ Σύρου: οὐ θρέψουσι. — והשביעית תשמטנה ונטשתה (Ex. 23, 11) ܘܒܫܒܝܥܝܬܐ ܬܫܒܩܝܗ ܘܬܪܡܝܗ. Mechilta: תשמטנה בעבודתה ונטשתה באכילתה.

Peschittho Pentateuchi abundat notis additamentisque textum illustrantibus, quae lectoribus auxilium ferant ad locos difficiliores rectius interpretandos. Ex innumeris exemplis haec tene: את הצפור יקח אותה (L. 14, 6) ܘܢܣܒ ܠܨܦܪܐ ܗܘ ܚܝܐ ܚܝܬܐ. Cfr. Lev. 14, 51. — ולקח ··· שני צפרים (L. 14, 49) ܬܪܬܝܢ ܨܦܪܝܢ ܚܝܬܐ ܕܟܝܬܐ. — הענן יכסנו ומראה אש לילה (Num. 9, 16) ܘܒܠܠܝܐ ܡܚܙܝܬܐ ܕܢܘܪܐ ܗܘܬ ܥܠ ܡܫܟܢܐ. — וקחו איש מחתתו ונתתם עליהם קטרת (Num. 16, 17) ܘܣܒܘ ܟܠ ܚܕ ܡܚܬܝܬܗ ܘܣܝܡܘ ܒܗܝܢ ܢܘܪܐ ܘܣܝܡܘ ܒܗܝܢ ܒܣܡܐ. Cfr. N. 17, 5 (in Pesch. 16,

)); 17, 11 (16, 46). — הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם (Num. 31, 16) ܗܳܢܶܝܢ ܗ̈ܘܰܝ ܬܽܘܩܳܠܳܐ ܠܒܢܰܝ ܐܺܝܣܪܳܝܶܠ, Ar. أَلَيْسَ هُنَّ كُنَّ مُطْغِيَاتٍ لِبَنِي اسْرَايِ. — לנס שמה הרוצח (N. 35, 6) ܘܢܶܗܘܝܳܢ ܩܘܪ̈ܝܳܐ ܠܡܥܪܩܘ ܬܡܢ ܩܳܛܽܘܠܳܐ

(Deut. 4, 33) השמע עם קול אלהים — ܐܢ ܫܡܰܥ ܥܰܡܳܐ ܩܳܠܶܗ ܕܰܐܠܳܗܳܐ ܕܰܡܡܰܠܶܠ. — כי מספר תבואות הוא מוכר לך (L. 25, 16) ܡܶܛܽܠ ܕܡܶܢܝܳܢܳܐ ܕܫܢ̈ܝܳܐ ܗܽܘ ܙܳܒܶܢ ܠܳܟ݂. — כל אשר יעבר תחת השבט ܟܽܠ ܡܳܐ ܕܥܳܒܰܪ ܬܚܶܝܬ ܫܰܒܛܳܐ ܘܬܚܶܝܬ ܡܶܢܝܳܢܳܐ. (L. 27, 32) ܢܶܗܘܶܐ ܩܽܘܕܫܳܐ ܠܡܳܪܝܳܐ. — Alia exempla: Gen. 21, 25; Ex. 2, 22; 14, 15; Deut. 6, 3; 10, 5; 16, 20; 30, 6.

Nonnulla horum additamentorum minus ad textum illustrandum spectant, sed pro repetitionibus aut notis marginalibus habenda sunt, quae aliis ex locis similiter sonantibus memoriter repetita, textui adjunctae sunt: ונמצה דמו על קיר המזבח (Lev. 1, 15) ܘܢܰܥܨܰܪ ܕܡܶܗ ܥܰܠ ܣܶܛܪܳܐ ܕܡܰܕܒܚܳܐ ܚܕܳܪ ܚܕܳܪ, quasi legeretur in versu nostro המזבח סביב, quod in Bibliis saepissime occurrit. — ואת ידך החזקה (Deut. 3, 24) ܘܐܺܝܕܳܟ ܥܰܫܺܝܢܬܳܐ ܘܕܪܳܥܳܟ ܪܡܳܐ ex Deut. 4, 34. Ad versum Deut. 28, 12: והלוית גוים רבים ואתה לא תלוה, Pesch. ex Deut. 15, 6 addit: ܘܬܫܰܠܰܛ ܒܥܰܡܡ̈ܶܐ ܣܰܓܺܝܐ̈ܶܐ ܘܥܠܰܝܟ ܠܳܐ ܢܶܫܬܰܠܛܽܘܢ. — והגבלת את העם סביב (Ex. 19, 12) ܘܬܰܚܶܡ ܠܥܰܡܳܐ ܚܕܳܪܰܝܗ. — Vox ܬܚܘܡܳܐ aut ex versu 23. petita aut in ܬܚܘܡܐ a radice ܚܡܐ, clausit, obstruxit, mutanda est. — כי עשית חסד (Gen. 24, 14) ܕܥܒܰܕܬ ܥܰܡ ܡܳܪܝ ܛܰܝܒܽܘܬܳܐ ܘܩܘܫܬܳܐ, quasi legeretur חסד ואמת (Gen. 24, 27, 59). — Alia exempla habes: Ex. 18, 9 ex sequente versu; Ex. 24, 3 ex v. 7; Lev. 25, 2; Num. 35, 16 ex sequ. versu; Num. 36, 1, 13; Deut. 5, 16 et Num. 14, 31.

Nonnullis aliis locis interpretes de industria ordinem structuramque verborum mutaverunt et contextum ad majorem perspicuitatem liberius tractarunt, ex. c.: נעשה ונשמע (Ex. 24, 7) ܢܶܫܡܰܥ ܘܢܶܥܒܶܕ. Cfr. Job. 2, 5: וגע אל עצמו ואל בשרו: ܘܩܪܘܒ ܠܓܪܡܘܗܝ ܘܠܒܶܣܪܶܗ; I. Reg. 20, 31=32: נשימה נא שקים במתנינו והבלים בראשנו: ܢܣܺܝܡ ܣܰܩ̈ܐ ... — ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך (Ex. 23, 13) ܘܫܡܳܐ ܕܰܐܠܳܗ̈ܐ ܐܚܪ̈ܢܐ ܠܳܐ ܬܶܥܗܕܽܘܢ ܘܠܳܐ ܢܶܫܬܡܰܥ ܒܦܽܘܡܟܽܘܢ, fortasse, quod verba לא ישמע eadem enuntiant, quae praecedentia verba לא תזכירו. — כי את־ בכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים (Deut. 21, 17) ܐܠܳܐ ܠܒܘܟܪܳܐ ܒܪ ܣܢܺܝܬܳܐ ܢܺܝܩܰܪ ܠܡܶܬܠ ܠܶܗ ܬܪܶܝܢ ܡܢܘ̈ܢ. — Tò יכיר magistri etiam talmudici varie interpretantur (cfr. B. Bathra 127 b) et hic fortasse alliteratione quadam ad chald. יְקִיר = ܢܺܝܩܰܪ redditum est.

Notandum est, Simplicem verbum ובעפלים (Deut. 28, 27; I. Sam. 5, 6) eodem verbo, quod pro illo in Kri legitur, ܒܛܚܘܪܐ reddidisse. Multis aliis locis τὸ Kethib servatum est, ex. c. II. Reg. 10, 27: ܡܣܚܝܐ, ubi in Kri legitur למוצאות.

Nomina propria in Pesch. Pentateuchi paucis exceptis, ut כפתרים: ܩܦܘܕܩܝܐ; קָדֵשׁ (Num 13, 27) ܪܩܡ, non vertuntur et solummodo ratione quadam linguae Syriacae peculiari transformantur, (ex. c. littera ܢ in ܝ, ܕ in ܪ mutata, qua de re Kirschius in praef. ad Pentat. syr. disseruit). In versione autem Syriaca ceterorum V. T. librorum saepius nom. propr. aliis nom. propriis aut Syriacis aut graecis redduntur, ex. c.: כושי (II. Par. 14, 9, 12 et Jerem. 13, 23) ܗܢܕܘܝܐ; כרכמיש (II. Par. 35, 20) ܡܒܘܓ; שֵׂעִיר (II. Par. 20, 10) ܓܒܠܐ; חרמון (Jos. 12,5) ܐܦܡܝܐ; גשור (ib. et Jos. 13, 2, 11, 13) ܓܢܘܪ; גיחון (I. Reg. 1, 33) ܥܝܢ ܓܝܚܘܢ; חֲרָר (II. Sam. 23, 11, 25) ܛܘܪ ܡܠܟܐ, Ar. جبل الملك et ib. v. 36: ܛܘܪ ܡܠܟܐ; צלמון האחהי (ib. 23, 28) ܡܢ ܛܘܪ ܡܠܟܐ; ערוער (ib. 24, 5) ܥܪܘܥܪ; שישך: ܐܪܫܟ = Arsaces; ספרד (Obadja 1, 20) ܐܣܦܢܝܐ; חדקל (Daniel 10, 5) ܕܩܠܬ; הגריאים (I. Par. 5, 10) ܛܝܝܐ ܕܥܡܪܝܢ ܒܚܓܪܐ et ib. 5, 19: ܛܝܝܐ ܕܥܡܪܝܢ; חמת (I. Par. 13, 5; 18, 9; II. Par. 7, 8; 8, 3) ܐܢܛܝܘܟܝܐ; צובה (I. Par. 18, 3) ܢܨܝܒܝܢ; כון (I. Par. 18, 8) ܒܝܪܘܬ = Berytus?; ארם מעכה (I. Par. 19, 6) ܡܝܫܢ; בול (I. Reg. 6, 38) ܬܫܪܝ ܐܚܪܝ; סיון (Esther 8, 9) ܚܙܝܪܢ; זִו (I. Reg. 6, 1) ܐܝܪ; טבת (Esth. 2, 16) ܟܢܘܢ ܐܚܪܝ; כסלו (Zach. 7, 1 et Nehem. 1, 1) ܟܢܘܢ; בחדש הראשון (I. Par. 12, 15) ܒܢܝܣܢ ܝܪܚܐ. — In mensuris et ponderibus reddendis iisdem utuntur interpretes Simplicis vocibus, quibus etiam magistri talmudici, ex. gr.: שקל: ܐܣܬܪܐ aut ܡܬܩܠܐ (cfr. Bechor. 49 b); טפח: ܦܫܟܐ (Ex. 25, 25; II. Par. 4, 5; cfr. Succa 5 b) חֹמֶר: ܟܘܪܐ (L. 27, 16; Num. 11, 32) גֵּרָה (L. 17, 25) ܡܥܐ et Ex. 30, 13: ܙܘܙܐ = pers. زوزن; איפה: ܣܐܐ; הין: ܗܡܣܐ. Cfr. I. Reg. 7, 26, 38 (בת: ܡܛܪܐ = μέτρον); Ruth. 2, 17 (איפה: ܟܝܠܐ); II. Par. 9, 15 (זהב: ܕܪܟܡܘܢ = Drachma); Jesai 5, 10; Hosea 3, 2; Ezech. 4, 11 et 45, 11.

Glossematis, quae supra ex omnibus Sacrae Scripturae partibus attulimus, sequentia ex Pentateucho addimus: אל תראו ואל תערצו (Deut. 31, 6) et לא תירא ולא תיחת (ib. v. 8) ܠܐ ܬܕܚܠ ܘܠܐ ܬܙܘܥ ܘܠܐ ܬܬܥܫܩ. — האשה אשר נתתה עמדי (Gen. 3, 12) ܗܝ ܕܝܗܒܬ ܠܝ. In Ephr.

Syri codice non legitur ܠܗ. Cfr. Gen. 13, 5: ܩܘܠܐ ܕܠܗ, ex sequente versu; Ex. 29, 25: ܢܝܚܐ ܗܘ ܕܡܪܝܐ ex sequente versu; itidem Ex. 18, 9: ܘܗܘ ܚܡܘܗܝ ܕܡܘܫܐ; Num. 31, 6: ܠܐܢܫܐ: ܐܠܦܐ ܠܫܒܛܐ; Num. 21, 3: ܘܚܪܒ ܐܢܘܢ; Num. 21, 11: ܗܘ ܡܕܒܪܐ; Lev. 6, 13, 20 secundum: ܐܬܡܫܚܗ; Lev. 24, 7: ܩܕܡ ܡܪܝܐ ex sequ. versu; Deut. 24, 7 primum: ܡܢ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ.

Ex manifestis erroribus, nonnisi librariis tribuendis, hi fere memorandi sunt: Num. 2, 2: בְּאֹתֹת: ܒܐܬܘ̈ܬܐ, ubi legendum est: ܒܐܬܘܬܐ; Num. 21, 3: מידבא: ܡܕܒܪܐ pro ܡܕܒܚܐ; Ex. 13, 13 et 34, 20: פטר חמור: ܦܪܘܩ ܒܘܟܪܐ ܕܒܥܝܪܐ pro ܕܚܡܪܐ, quod comparatione cum v. Ex. 13, 12 ortum est; Ex. 13, 7, 13: לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שעור ܘܠܐ ܢܬܚܙܐ ܠܟ ܚܡܝܪܐ; alteram versus partem librarius, linguae Sacrae imperitus, qui verba ܘܠܐ ܢܬܚܙܐ ܠܟ ܚܡܝܪܐ pro altera ejusdem loci versione habuit, delevit.

Sed antequam finem libelli faciamus, placet sententiam, quam de versione Peschittho novam et ei, quae hactenus apud viros doctos stat, contrariam in medium protulimus, multisque gravissimis argumentis demonstravimus, paucis repetere. Versio simplex V. T—i a variis interpretibus e scholiis, quae Palaestinensibus per saeculorum seriem tradebantur et tunc temporis in ore omnium versabantur, selecta et in unum opus redacta est. Prophetae et Hagiographa non eodem tempore exarabantur, quo Pentateuchus, qui e saeculo I—o p. Chr. originem ducit. Textus in Edd. receptus permultis vitiis laborat, quae partim librariorum imperitia, partim comparatione cum versionibus graecis aut graeco-syris, quorum maxima auctoritas, orta sunt et fortasse e codicibus mss. fide dignis emendari possunt. Versio denique nostra auctores habuit, satis ampla linguae Sacrae peritia praeditos et digna est, quae aeque ac ceterae versiones accuratius pervestigetur.

ANNOTATIO I.

De Σύρου in Hexaplis commemoratione.

In ea, quam Montefalconius fecit, editione Hexaplorum Originis persaepe lectiones ex antiqua versione afferuntur, quae simpliciter ὁ Σύρος nominatur. Id quod fit apud scriptores diversos, maxime a Theodoreto, Diodoro et Eusebio Emeseno et saepissime quidem in Genesi (ter et vicies), Jerem. (22), Ezechielo (16), Psalm. (7), Threnis (6), rarius in Exodo (3), Daniel. (3), I. Reg. [III. Reg.] (2), Hosea (2), Jesai. (1). In reliquis libris sacris hoc omnino non fit. Maxima de hoc Syro dissensio est. Sunt qui hoc nomine interpretationem graecam, ex Hieronymi versione latina confectam designari dicant (Dathe in praef. ad Psalterium syriacum p. XX. sqq.; Eichhorn, Einl. in das A. T. ed. III, tom. I, p. 412—415). Montef. interpretationem e Syriaco graecam indicari censet, his tamen verbis adjectis „quod tamen non ita exploratum esse arbitror, ut tuto affirmare possim" (Praeliminaria in Originis Hexapla p. 20—21). Wichelhaus Syrum eandem quam Pesch. appellari interpretationem existimat, quibusnam de causis non indicat (l. l. p. 63—68). Equidem pro certo hic nihil affirmari posse puto. Illa enim interpretationum fragmenta a diversis auctoribus profecta et in graecam aut latinam linguam conversa facile corrumpi poterant. Hoc tamen constat, Syri nomine Syriacam interpretationem indicari. Theodoretus certe, qui syriacum sermonem didicerat (cfr. Orig. Hexapl. ed. Montef. I, 30, 44) graecam versionem non ita indicasset: ὁ Σύρος. Praeterea interdum semitica vocabula tanquam Syri lectiones afferuntur. Cfr. quae Diodorus ad Gen. 22, 13 (Hexapl. I, 35) judicat: (נאחז בסבך) τὸ ἐν φυτῷ οὐκ ἔχει ὁ Σύρος μόνον δὲ τὸ Σαβέκ. (Pesch. ܒܣܘܟܐ) τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα

τοῦ φυτοῦ εἶναι νομίζω. τοῖς δὲ Ἑβραίοις δοκεῖ τὸ Σαβὲκ (סבך) *ἄφεσιν* (שבק) *σημαίνειν*. Basilius loco quodam (Hexapl. I, 14) diserte dicit, lectionem se ab homine natione Syro accepisse. Verisimillimum igitur videtur, Syri denominatione interpretationes eas, quae a Peschittho profectae viva voce circumferebantur, indicari. Etenim Syrus cum Pesch. multis locis congruit, ubi vero differt, ex ipsius Pesch. corruptione aut eorum, qui auribus percipiebant, errore quocunque differentia illa nasci potuit. Quo vero conspectus fiat, Syri locos cum Pesch. congruentes affero:

Gen. 2, 8: ὁ *Σύρος*: *καὶ ἐφύτευσεν ὁ θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ*. ex Eusebio Emeseno; Pesch.: ܘܢܨܒ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܦܪܕܝܣܐ ܒܥܕܢ. — Gen. 4, 4: וישע ה׳, Syr.: *καὶ εὐδόκησιν ὁ θεός*, P.: ܘܐܬܪܥܝ ܡܪܝܐ. — Gen. 4, 12: נע ונד, ὁ Ἑβρ. *καὶ ὁ Σύρ.*: *σαλευόμενος καὶ ἀκαταστατῶν*, P.: ܙܳܐܶܠ ܘܢܳܘܶܕ. — Gen. 22, 13: איל נאחז, ὁ Ἑβ. *καὶ ὁ Σύρ.*: *κριὸς κρεμάμενος*, P.: ܕܟܪܐ ܚܕ ܐܚܝܕ. — Gen. 31, 7 ex Diodoro et Eusebio Emeseno: *καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν μου δεκάκις*: ܘܫܚܠܦ ܐܓܪܝ ܥܣܪ ܙܒܢܝܢ. — Gen. 38, 29: מה פרצת עליך פרץ, ὁ *Σύρ. κ. ὁ Ἑβ.*: *τί διεκόπη ἐπὶ σε διακοπή*; e Diodoro, P.: ܡܐ ܐܬܬܩܦܬ ܥܠܝܟ ܬܘܩܦܐ. — Gen. 41, 16: בלעדי אלהים יענה, *οὐκ ἀποριθησόμεθα* e Procopio; Pesch.: ܠܐ ܢܦܢܐ ܦܘܢܝܗ .... — Gen. 41, 45: צפנת פענח: ὁ *εἰδὼς τὰ κρυπτά*: ܕܟܣܝܬܐ ܓܠܝܢ ܠܗ. — Gen. 49, 3: Syr. *Ῥουβὴν πρωτότοκός μου, ἡ δύναμίς μου καὶ ἀρχὴ τῆς ἰσχυός, ἐπλανήθης ὡς ὕδωρ, μὴ παραμείνῃς*; Pesch.: ܪܘܒܝܠ ܒܘܟܪܝ ܐܢܬ ܚܝܠܝ ܘܪܫܐ ܕܚܝܠܘܬܝ ... ܛܥܝܬ ܐܝܟ ܡܝܐ ܠܐ ܬܦܫܘܢ. — Ex. 4, 10: לא איש דברים, Syr.: *οὐκ εὔλαλος*, P.: ܠܐ ܗܘܝܬ ܓܒܪܐ ܕܡܡܠܠܐ.

Psalm. 118, 63 (119, 63) חָבֵר אני, Syr.: *φίλος* ex Theodoreto, P.: ܪܳܚܡܳܐ. — Jerem. 1, 11: מקל שקד, Syr. et Hebr.: *ἀμυγδαλίνην* ex Theodoreto, Pesch.: ܚܘܛܪܐ ܕܠܘܙܐ (cfr. Tosaph. Bechoroth 8 a: מקל שקד מתרגם חוטרא דלווא, quod in Targ. Jerem. non legitur). — Jerem. 8, 6: כלה שב במרצותם כסוס שוטף במלחמה, Syr.: *πάντες τῇ γνώμῃ αὐτῶν πορεύσονται ὡς ἵππος ὁρμῶν εἰς πόλεμον* (a rad. רצה), P.: ܟܠܗܘܢ ܗܦܟܘ ܒܪܥܝܢܝܗܘܢ ܐܝܟ ܣܘܣܝܐ ܕܪܗܛ ܒܩܪܒܐ. — Jerem. 12, 13: הקדישם, Syr.: *εὐτρέπισον αὐτούς* ex Theodoreto, P.: ܐܰܛܶܒ ܐܶܢܽܘܢ. — Jer. 12, 12: שפיים, Syr.: *ἀτραπόν* ex Theodoreto, Pesch.: ܫܒܝܠܐ. — Jerem. 15, 10: לא נָשִׁיתִי, Syr.: *οὐκ ὤφλησα* ex Theodoreto, P.: ܠܐ ܝܶܙܦܶܬ ܠܐ. — Jerem. 17, 6: חררים, Syr.: *ἐν φωλεοῖς* ex Theodoreto, P.: ܒܚܘܪ̈ܒܐ. —

Jerem. 25, 25: ואת כל מלכי זמרי, Syr.: Ζαμράν (Theodt.), P.: ܙܡܪܝ. — Jerem. 29, 26: הצנוק, Syr.: εἱρκτήν (Theodt.), P.: ܡܚܒܫܐ. — Jerem. 31, 2: חֵן, Syr. et Hebr.: οἰκτιρμόν, P.: ܢܘܚܐ. — Jerem. 31, 21: ציונים, Syr.: σημεῖα, P.: ܐܬܐ. — Jerem. 46, 17: שאון העביר המועד, Syr.: ταράττων καὶ καιροὺς παραφέρων, ex Theodoreto, P.: ܫܐܘܢ ܥܒܪ ܙܒܢܐ. — Jerem. 48, 33: לא ידרך הידד הידד לא הידד, Syr.: οὐκέτι οἱ ληνοβατοῦντες κελεύουσι λέγοντες, ἰὰ ιά (ex Theodoreto), P.: ܘܠܐ ܢܕܪܘܟ ܥܨܘܪܐ ܘܠܐ ܢܒܥܐ ܘܠܐ ܢܐܡܪܘܢ ܗܘܝ ܗܘܝ. — Jerem. 50, 8: עתודים, Syr.: τράγοι ex Theodrt., P.: ܬܝܫܐ. — Jerem. 51, 20: מפץ אתה לי כלי מלחמה, Syr.: ἑτοίμασόν μοι σκεύη πολέμου ex Theodoreto, P.: ܢܦܨܘ ܠܝ ܡܐܢܐ ܕܩܪܒܐ.

Threni 1, 22: ועולל למו כאשר עוללת לי, Syr.: θλίψον αὐτοὺς ὡς ἔθλιψάς με (Theodrt.), P.: ܢܓܙܘܪ ܐܝܟ ܕܓܙܪܬ ܠܝ. — Threni 3, 16: ויגרס בחצץ, Syr.: ἐν πέτρᾳ ἐστέρησέ με, P.: ܘܬܒܪ ܒܟܐܦܐ. — Ezech. 27, 12: תרשיש, Syr. et Hebr.: Θαρσεῖς, P.: ܬܪܫܝܫ. — Ezech. 27, 16: אדם, Syr.: ἀνθρώποις, P.: ܐܕܘܡ, ubi אָדָם et אֱדוֹם inter se commutabantur. — Ezech. 38, 2: נשיא ראש משך ותובל, Syr.: κεφαλῆς (Thdrt.), P.: ܪܝܫ ܡܫܟ ܘܬܘܒܠ. — Ezech. 38, 13: סחרי תרשיש, Syr.: ἔμποροι Θαρσεῖς (Theodrt.), P.: ܬܓܪܐ ܬܪܫܝܫ. — Ezech. 43, 2: כקול מים רבים, Hebr. et Syr.: ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν (Thdrt.), P.: ܐܝܟ ܩܠܐ ܕܡܝܐ ܣܓܝܐܐ. — Ezech. 43, 3: בבאי לשחת את העיר, Hebr. et Syr.: ὅτε εἰσῆλθον ἀπολέσαι τὴν πόλιν (Thdrt.), P.: ܟܕ ܐܬܝܬ ܠܡܚܒܠܘ ܡܕܝܢܬܐ. — Ezech. 44, 20: ופרע לא ישלחו, Syr. et Hebr.: οὐ θρέψουσι (Thdrt.), P.: ܘܣܥܪܐ ܠܐ ܢܪܒܘܢ. — Ezech. 44, 25: ואל מת אדם לא יבוא, Hebr. et Syr.: ἐπὶ νεκρῷ, P.: ܘܥܠ ܡܝܬܐ ܕܒܪܢܫܐ. — Hosea 2, 15: ועמק עכור, Syr.: Ἀχάρ (Thdrt.), P.: ܒܥܘܡܩܐ ܕܥܟܪ. — Hosea 4, 15: בית און, Hebr. et Syr.: βηθαυέν, P.: ܒܝܬ ܐܘܢ. — Daniel 11, 29: ולא תהיה כראשונה וכאחרונה, Syr.: καὶ οὐ ποιήσει ὡς τὰ πρῶτα καὶ τὰ ἔσχατα, P.: ܘܠܐ ܐܝܟ ܩܕܡܝܬܐ ܐܦ ܠܐ ܐܚܪܝܬܐ.

ANNOTATIO II.

Loci, quibus ܢܒܝܐ ab Ephraemo Syro allegatur.

Ad Genes. 24, 63: ܘܢܦܩ ܐܝܣܚܩ ܠܡܫܬܥܝܘ .... ܗܢܘ ܕܝܢ ܠܡܨܠܝܘ ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܢܒܝܐ (Hebr.: לשוח, Onk.: לצלאה) (opp. I, 173). Cfr. Gen. Rabba c. 60: לשוח בשדה אין שיחה אלא תפלה.

Ad Gen. 25, 25: כלו כאדרת שער: ܘܟܠܗ ܐܝܟ ܦܪܘܬܐ ܕܣܥܪܐ, ad quem locum legitur in Ephraemi comm. I, 173: ܥܒܪܝܐ ܐܡܪ: ܕܣܥܪܐ ܐܝܟ ܐܣܛܠܐ. (Cfr. Pesch. ad Zach. 13, 4: ܡܫܟܐ ܕܣܥܪܐ).

Ad Genes. 36, 24: ܗܘ ܕܐܫܟܚ ܡܝܐ ܒܡܕܒܪܐ — ܥܒܪܝܐ ܐܡܪ: ܐܫܟܚ ܓܢܒܪܐ ܒܡܕܒܪ (opp. I, 184). Hebr.: אשר מצא את הימים, Onk. דאשכח ית גבריא. De hoc loco jam supra disseruimus.

Ad Deut. 9, 25: (opp. I, 273) ܐܬܟܠ ܗܟܝܠ ܕܐܡܪ: ܕܢܦܠܬ ܩܕܡܘܗܝ ܒܐܪܥܐ?

Ad Jos. 15, 28 (opp. I, 305) ܘܒܝܪܫܒܥ ܘܡܕܝܢܬܗ ܘܒܢܬܗ. ܗܢܘ ܡܕܝܢܬܗ. ܟܕ ܠܐ ܢܕܥ ܗܢܐ ܕܦܫܩ ܠܫܡܗܐ ܗܠܝܢ ܐܝܟ ܠܫܢܗܘܢ ܗܘ ܒܪ ܡܠܐ ܥܒܪܝܐ ܒܙܘܝܬܗ ܩܪܐ ܘܐܡܪ ܕܡܟܐ ܕܡܬܝܕܥ ܐܝܟ ܠܫܢܗܘܢ. ܐܝܟܢ ܗܟܝܠ ܕܒܡܕܝܢܬܐ ܗܘܬ (ובזיותיה).

Ad Judic. 5, 29 (opp. I, 316) ܗܘ ܡܬܚܟܡܐ ܒܚܟܝܡܬܗ ܥܒܪܝܐ ܐܡܪ: ܚܟܝܡܬܐ ܕܪܘܪܒܢܐ ܒܢܬ ܐܒܗܝ.

Ad I. Sam. 3, 11 (opp. I, 340) ܟܠ ܕܫܡܥ ܬܨܠܝܢ ܐܕܢܘܗܝ ܥܒܪܝܐ ܐܦ (תצלינה) ܗܘ.

Ad I. Sam. 24, 4 (opp. I, 380) (להסך את רגליו) ܥܒܪܝܐ ܕܢܟܣܐ ܪܓܠܘܗܝ ܗܘ ܕܡܟܣܐ ܐܡܪ ܘܕܦܫ ܠܗ.

Ad II. Sam. 19, 36 (opp. I, 423) ܘܠܐ ܡܫܡܥ ܠܝ ܒܫܡܥܐ ܩܠ ܙܡܪܐ ܘܙܡܪܬܐ (שרים ושרות) ܥܒܪܝܐ ܕܝܢ ܐܡܪ: ܩܠ ܙܡܪܐ ܘܙܡܪܬܐ (שרים ושרות).

Ad II. Reg. 3, 15 (opp. I, 524) ܐܝܬܘ ܠܝ ܙܡܪܐ ܙܡܪܐ ܐܡܪ: ܕܐܡܪ: ܐܝܬܘܗܝ... ܘܐܝܟ ܟܢܪܐ ܐܝܟ ܕܐܡܪ: ܥܒܪܝܐ (in textu hebr. legitur מְנַגֵּן).

Ad II. Reg. 8, 10 (opp. I, 559) ܐܡܪ: ܠܗ ܡܚܝܐ ܬܚܐ. ܥܒܪܝܐ ܕܝܢ ܐܡܪ ܫܡܥܬܐ ܚܝܬܐ ܘܡܘܬܐ ܡܬܚܙܐ ܗܢܘ. ܐܡܪ: ܠܐ ܡܚܝܐ ܬܚܐ (לא חיה תחיה, ubi secundum magnam Masoram לו legendum est).

Ad Job. 26, 13 (opp. II, 11) ܘܩܛܠܬ ܐܝܕܗ ܚܘܝܐ ܥܪܘܩܐ ܥܒܪܝܐ ܕܝܢ ܐܡܪ: ܘܚܒܠܬ ܐܝܕܗ ܚܘܝܐ ܥܪܘܩܐ (חוללה ידו נחש בריח).

Ad Jesai. 17, 9 (opp. II, 48) ܐܝܟ ܚܘܪܫܐ ܕܢܬܥܒܕ ܘܐܡܝܪܐ... ܥܒܪܝܐ ܕܝܢ ܐܡܪ: ܐܝܟ ܚܘܪܫܐ ܕܚܘܪܫܐ ܘܐܡܝܪܐ (כעזובת החרש והאמיר) „Symmachus interpretatus est: sylva et Amir“ (cfr. Hexapl. Orig. ed. Montef. II, 117).

Ad Ezech. 7, 17 (opp. II, 172) ܘܟܠܗܘܢ ܒܘܪܟܐ ܢܪܦܝܢ ܡܝܐ... ܥܒܪܝܐ ܕܝܢ ܐܡܪ: ܘܟܠܗܘܢ ܒܘܪܟܐ ܢܬܛܡܦܢ ܒܡܝܐ (כל ברכים תלכנה מים), ad quem locum jam Ephraemi editor, Petrus Benedetti, notavit: „fortasse confunditur Hebraicus textus cum versione LXX, apud quos ita legitur, *αἱ πάντες μηροὶ μολυνθήσονται ὑγρασίᾳ*.“

Ad Amos 6, 1 (opp. II, 263) ܒܟܪܝܐ ܕܝܢ ܐܡܪ: ܦܪܝܫܐ ܢܫܡܗܘܢ ܠܥܡܡܐ ܕܥܡܡܐ (נקבי ראשית הגוים).

Ad Jona 3, 4 (in Assemani Bibl. orient. I, 70): ܘܗܟܢ ܐܡܪ: ܒܡܠܬ ܒܥܒܪܝܐ ܕܝܢ ܗܟܢ ܡܗܠܟܐ ܕܝܘܡܐ ܚܕ ܐܝܟ ܢܦܩܐ ܐܬܟܬܒ? (מהלך יום אחד) Cfr. Ephraemi commentarios ad Jos. 13, 6 (opp. I, 303), I. Sam. 21, 7 (opp. I, 376), I. Reg. 7, 21 (opp. I, 460), I. Reg. 18, 44 (opp. I, 498): ܒܪܡ ܡܠܐ ܕܝܢ ܒܥܒܪܝܐ ܗܘ ܕܝܡܐ (ים) ܐܡܪ: ܡܥܪܒܐ ܐܦ ܡܕܢܚܐ ܒܢܝܢܗ ܗܘ

ANNOTATIO III.

Ephraem Syrus ad Gen. 6, 16 (opp. I, 147) צהר תעשה לתיבה: ܙܘܗܪܐ. ܒܗ ܗܘܐ ܕܝܢ ܢܘܗܪܐ. — Amore brevitatis captus, locos ipsos non exscribam, sed vocabula tantum explicata afferam, lectorem benevolum ad Ephraemii opera delegans: ܐܝܟܢܐ, ܦܪܢܣܐ, ܗܝܡܘܢܐ, ܩܪܩܠܠ, ܩܪܩܣܐ (ad Ex. 38, 16; Ephr. S. opp. I, 230); ܙܟܘܪܐ (Lev. 19, 31; opp. I, 246); ܦܪܫ ܫܡܐ (Lev. 24, 11; opp. I, 249); ܐܣܟܪܐ = זָרָא (Num. 11, 20; opp. I, 256—257); ܫܠܛܐ (II. Sam. 8, 7; opp. I, 405); ܐܓܠܝܬܐ (II. Sam. 15, 1; opp. I, 415); ܩܣܝܣܬܐ (I. Reg. 10, 11; opp. I, 466); ܡܗܝܪܐ (Job. 39, 24; opp. II, 17); ܡܘܪܢܝܬܐ et ܡܥܦܪܢܝܬܐ (Jesai 3, 19, 24; opp. II, 25); ܫܘܛܐ (Jesai. 10, 26; opp. II, 39); ܩܫܩܫܐ (Ezech. 4, 2; opp. II, 169); ܪܡܬܐ (Ezech. 20, 29; opp. II, 183); ܪܫ ܐܬܢܐ (Ezech. 44, 30; opp. II, 200); ܟܦ ܓܘܒܐ (Daniel 6, 18; opp. II, 212); ܒܐܘܠܝ ܐܘܠܝ (Dan. 8, 2; opp. II, 217); ܟܟܪܐ (Zachar. 5, 7; opp. II, 291) et multa alia.

ANNOTATIO IV.

Novi Testamenti Pesch. interpretationem prius quam Veteris natam esse viri docti Christiani prius affirmaverunt, simul vero ortas esse Wichelhausius, novissimus in hac re judex existimat. „Eam autem," ait (l. l. p. 89—90) „utriusque Testamenti Syriaci rationem dixerim, ut eodem fere tempore, saeculo nascentis Christianorum ecclesiae et V. T. ex Hebraeo et N. T. ex Graeco sermone translata sint Syriace ab interpretibus sobriis et bene peritis." — Quod contra equidem recentiorem N. T—i quam Veteris esse Pesch. et ex hac in illam, quae

evidenter demonstrari possint manasse opinor. Etenim, sicuti multis locis, iis ex. c. qui Messianici dicuntur a V. T—i Pesch. de industria discedunt, ita etiam loci exstant, ex quibus N. T—i Pesch. interpretem, qui graecum contextum κατὰ πόδα sequi solet multis locis, quibus V. T—i versus laudantur exemplari graeco relicto ad V. T—i Pesch. se applicare intelligimus. Hoc idem in syriacis perantiquis, quae Cureton reperit et edidit, evangeliis observari potest, qua de re ipse Cureton ita loquitur: (Remains of a very antient recension of the four Gospels etc. Pref. p. LXXXVI): I may also observe that there is a great similarity in many cases between the Peschito of the Old Testament and this text in the places quoted by St. Mathew (cfr. locos Hieronymi ibi allatos) hunc cum V. T—i Pesch. consensum in Matthaei evangelio observans. Idem in hoc Matthaei evangelio ipsius Apostoli contineri idoneis argumentis probat (Remains etc. Preface p. XCIII). Atqui non solum Matthaei evangelium illum cum V. T—i Pesch. consensum exhibet, Cureton enim ad Lucam III, 4 haec profert: The passage cited here from Jesaiah XL, 3 is taken word for word from the Peschito version of that Profet and not rendered from the Greek text of Luke (ib. p. LI). Ex hoc, quem dixi, consensu, de summa, quae V. T—i Pesch. interpretationi tribuenda est, antiquitate judicium fieri potest. Accedit, quod N. T—i Pesch. archaismis et sermonis illo, qui in V. T—i Pesch. est, colore antiquo caret. Quae vero de ea, quae inter V. et N. T—i Pesch. intercedit ratione supra sunt dicta, locorum N. T—i ex V. T. petitorum comparatione probari possunt.

THESES.

I. Quaestio quae est de Sermonis humani origine, nisi omnibus, quibus in orbe terrarum loquuntur homines, linguis perspectis ad finem perduci non poterit.

II. Voluntatem non pro primaria mentis humanae vi, quae per se valeat, habendam esse, sed a cogitandi et sentiendi actione mutua atque conjuncta proficisci existimo.

III. Traditionum, quae in re divina valent, similis apud Arabes atque apud Judaeos est ratio.

IV. Non probanda est opinio eorum, qui Canticum Canticorum drama esse putant, actibus constans quatuor vel pluribus.

V. Cabbalistarum (יודעי ח״ן, אנשי אמת) doctrina cum Ssufiorum (اهل باطن, اهل المعرفة, العارفون, اهل الحقيقية, اهل الحق) arcte cohaeret.

VITA.

Natus sum Josephus Perles, fidei veteri addictus, die XXVI. m. Decembr. anni h. s. XXXV, Bajae in regione Hungariae, olim Comitatus Bácsensis, nunc Vojvodatus Serbiensis appellata, patre Baruch, matre Ethelka e gente Fischer, quos ambo dira morte mihi ereptos lugeo. Primis litterarum elementis in schola patriae urbis imbutus, gymnasium, quod etiamnunc auspiciis doctissimi Horváth floret, adii. Maturitatis testimonio instructus, ad hanc me contuli almam litterarum uuiversitatem Viadrinam et ab ill. Betschler, t. t. Rectore Magnifico civium academicorum numero adscriptus, apud ill. Elvenich, ordinis Philosophorum tunc decanum, nomen professus sum.

Per septem semestria scholis interfui orientalibus, philosophicis, historicis, quas habuerunt V. V. Ill. Bernstein, Braniss, Bernays, Behnsch, Elvenich, Groeger, Kahlert, Karow, Magnus, Roepell, Rossbach, Rumpelt, Schmölders, Stenzler, Suckow, quibus omnibus viris ex intimo animo gratias quam maximas ago. Simul vero in Seminario Theologiae Judaicae, auspiciis directoris ill. Dr. Frankel florente, scholis theologicis operam navavi.